

СЪВЕТ ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ

ЕКСПЕРТЕН ДОКЛАД

РАЗВИТИЕ НА РАДИО- И ТЕЛЕВИЗИОННАТА

**ДЕЙНОСТ В Р БЪЛГАРИЯ
(2001 – 2005)**

МЕДИЕН ПРОФИЛ НА СЕКТОРА

София, 30 март 2006 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. УВОД

2. ДЕМОГРАФСКА КАРТИНА

2.1. Население в Република България по местоживееене, пол и етническа група

2.2. Население по области, етническа група, местоживееене и майчин език

2.3. Изводи

3. ПЛАНОВИ РАЙОНИ

3.1. Северозападен район

3.2. Северен централен район

3.3. Североизточен район

3.4. Югозападен район

3.5. Южен централен район

3.6. Югоизточен район

3.7. Южен централен, Югозападен и Североизточен район

3.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район

3.9. Райони за целенасочено въздействие и териториален обхват

3.10. Изводи

4. РАДИООПЕРАТОРИ. ОБХВАТ, ФОРМАТИ И НАЧИН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ.

4.1. Лицензирани радиооператори с национален обхват

4.1.1. Понятие за *национален радиооператор. Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

4.1.2. Българско национално радио

4.1.3. Дарик радио

4.2. Лицензирани радиооператори с регионален и местен обхват.

4.2.1. Понятия за *регионален радиооператор* и *местен радиооператор*. *Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

4.2.2. Северозападен район

4.2.3. Северен централен район

4.2.4. Североизточен район

4.2.5. Югозападен район

4.2.6. Южен централен район

4.2.7. Югоизточен район

4.2.8. Югозападен ,Южен централен и Североизточен район;

4.2.9. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район;

4.2.10. Общи данни

4.3. Радиоверики

4.3.1. Видове радиоверики. Градове, население и формат

4.3.2 Общи данни

4.4. Оператори, които осъществяват радиодейност по §9а, ал. 1 от ПЗР на ЗРТ;

4.4.1. Северозападен район

4.4.2. Северен централен район

4.4.3. Североизточен район

4.4.4. Югозападен район

4.4.5. Южен централен район

4.4.6. Югоизточен район

4.4.7. Югозападен , Южен централен и Североизточен район

4.4.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район

4.4.9. Общи данни

4.5. Оператори, които осъществяват радиодейност по § 9а, ал. 2 от ПЗР на ЗРТ;

4.5.1. Северозападен район

- 4.5.2. Северен централен район
- 4.5.3. Североизточен район
- 4.5.4. Югозападен район
- 4.5.5. Южен централен район
- 4.5.6. Югоизточен район
- 4.4.7. Югозападен , Южен централен и Североизточен район
- 4.4.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район
- 4.5.7. Общи данни
- 4.6. Оператори, които осъществяват радиодейност по 9а, ал. 3 от ПЗР на ЗРТ;**
- 4.6.1. Северозападен район
- 4.6.2. Северен централен район
- 4.6.3. Североизточен район
- 4.6.4. Югозападен район
- 4.6.5. Южен централен район
- 4.6.6. Югоизточен район
- 4.6.7. Югозападен , Южен централен, и Североизточен район
- 4.6.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район
- 4.6.9. Общи данни
- 4.7. Оператори, които разпространяват радиопрограми по кабел и сателит с удостоверения за регистрация;**
- 4.7.1. Радиоопрограми с национален обхват
- 4.7.2. Северозападен район
- 4.7.3. Северен централен район
- 4.7.4. Североизточен район
- 4.7.5. Югозападен район
- 4.7.6. Южен централен район
- 4.7.7. Югоизточен район
- 4.7.8. Общи данни
- 4.8. Изводи**
- 4.9. Основни принципи и приоритети в процеса на лицензиране на нови радиопрограми за наземно радиоразпръскване.**

4.9.1. Основни принципи

4.9.2. Приоритети

5. ТЕЛЕВИЗИОННИ ОПЕРАТОРИ. ОБХВАТ, ФОРМАТИ И НАЧИН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ.

5.1. Лицензирани телевизионни оператори с национален обхват

5.1.1. Понятие за *национален телевизионен оператор*.

Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.

5.1.2. БНТ.

5.1.3. bTV

5.1.4. Nova

5.2. Оператори, които осъществяват телевизионна дейност по §9а, ал. 1 от ПЗР на ЗРТ;

5.2.1. Понятия за *регионален телевизионен оператор* и *местен телевизионен оператор*. *Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

5.2.2. Северозападен район

5.2.3. Северен централен район

5.2.4. Североизточен район

5.2.5. Югозападен район

5.2.6. Южен централен район

5.2.7. Югоизточен район

5.2.8. Общи данни

5.3. Оператори, които излъчват телевизионни програми по кабел и сателит.

5.3.1. Телевизионни програми с национален обхват

5.3.2. Югозападен , Южен централен и Североизточен район

5.3.3. Северозападен , Северен централен и Югоизточен район

5.3.4. Общи данни

5.4. Изводи

5.5. Основни принципи и приоритети в

**процеса на лицензиране на нови програми
за наземно телевизионно разпръскване.**

5.5.1. Основни принципи

5.5.2. Приоритети

6. РАДИОАУДИТОРИЯ . 2001 – 2002г.

6.1.Национална радиоаудитория

6.2.Регионални радиоаудитории

6.2.1. Северен централен район - Русе, Велико Търново,
Плевен, Габрово

6.2.2. Североизточен район - Варна, Шумен, Добрич

6.2.3. Югозападен район - Благоевград, Кюстендил

6.2.4. Южен централен район -Пловдив, Стара Загора,
Хасково, Кърджали

6.2.5. Югоизточен район - Бургас, Сливен, Ямбол

6.2.6.Изводи

7. РАДИОАУДИТОРИЯ . 2003г.

7.1. Национална радиоаудитория

7.2. Регионални радиоаудитории

7.2.1. Северозападен район

7.2.2. Северен централен район

7.2.3. Североизточен район

7.2.4. Югозападен район

7.2.5. Южен централен район

7.2.6. Югоизточен район

7.3. Изводи

8. РАДИОАУДИТОРИЯ . 2004г.

8.1. Национална радиоаудитория

8.2. Регионални радиоаудитории

8.2.1. Северозападен район

8.2.2. Северен централен район

8.2.3. Североизточен район

8.2.4. Югозападен район

8.2.5. Южен централен район

8.2.6. Югоизточен район

8.3. Изводи

9. РАДИОАУДИТОРИЯ . 2005г.

9.1. Национална радиоаудитория

9.2. Регионални радиоаудитории

9.2.1. Северозападен район

9.2.2. Северен централен район

9.2.3. Североизточен район

9.2.4. Югозападен район

9.2.5. Южен централен район

9.2.6. Югоизточен район

9.3. Изводи

10. РАДИОАУДИТОРИЯ 2001 – 2005.

ОБЩИ ИЗВОДИ.

11. ТЕЛЕВИЗИОННА АУДИТОРИЯ. 2001 - 2002г.

11.1. Национална телевизионна аудитория

11.2. Регионални телевизионни аудитории

11.2.1. Северен централен район - Русе, Велико Търново,
Плевен

11.2.2. Североизточен район - Варна

11.2.3. Югозападен район - Благоевград

11.2.4. Южен централен район - Пловдив, Стара Загора

11.2.5. Югоизточен район - Бургас

11.3. Изводи

12. ТЕЛЕВИЗИОННА АУДИТОРИЯ. 2003г.

12.1. Национална телевизионна аудитория

12.2. Регионални телевизионни аудитории

12.2.1. Северозападен район

12.2.2. Северен централен район

12.2.3. Североизточен район

12.2.4. Югозападен район

12.2.5. Южен централен район

12.2.6. Югоизточен район

12.3. Изводи

13. ТЕЛЕВИЗИОННА АУДИТОРИЯ. 2004г.

13.1. Национална телевизионна аудитория

13.2. Регионални телевизионни аудитории

13.2.1. Северозападен район

13.2.2. Северен централен район

13.2.3. Североизточен район

13.2.4. Югозападен район

13.2.5. Южен централен район

13.2.6. Югоизточен район

13.3. Изводи

14. ТЕЛЕВИЗИОННА АУДИТОРИЯ. 2005г.

14.1. Национална телевизионна аудитория

14.2. Регионални телевизионни аудитории

14.2.1. Северозападен район

14.2.2. Северен централен район

14.2.3. Североизточен район

14.2.4. Югозападен район

14.2.5. Южен централен район

14.2.6. Югоизточен район

14.3. Изводи

**15. ТЕЛЕВИЗИОННА АУДИТОРИЯ 2001 -2005. ОБЩИ
ИЗВОДИ.**

**16. РАДИОДЕЙНОСТ В Р БЪЛГАРИЯ.
АКТУАЛНОСЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ТЕНДЕНЦИИ.
2001 -2005г.**

**17. ТЕЛЕВИЗИОННА ДЕЙНОСТ В Р БЪЛГАРИЯ.
АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ТЕНДЕНЦИИ.
2001 -2005 г.**

18. РЕГУЛАЦИОННА РАМКА

19. ПРИЛОЖЕНИЯ И ТАБЛИЦИ

СЪСТАВИТЕЛСТВО: доц. д-р Маргарита Пешева

1. УВОД

Този експертен доклад обобщаващо представя актуалното състояние, структура и перспективи за развитие на радио и телевизионния сектор в Р България през последните пет години, и той представлява концептуална основа за философията и регулационния подход на СЕМ в предстоящото лицензиране на нови радио и телевизионни програми. Основните принципи за развитие на радио и телевизионната дейност и принципите, на които се основава политиката на ЕС в областта на аудио-визуалния сектор, залегнали в *Стратегията*, са следните:

- *единно регулиране на обществените и на търговските оператори;*
- *обвързано лицензиране чрез конкурс, освен ако в ЗРТ не е посочено друго;*
- *свободен пазар и лоялна конкуренция;*
- *либерален режим на регистрация на операторите, които разпространяват програми по кабел и сател;*
- *развитие на обществената телевизия, която гарантира плурализъм и защита на обществения интерес;*
- *окончателно хармонизиране на националното законодателство с нормативните документи на ЕС в областта на медиите;*
- *постоянен надзор върху предаванията, които могат да увредят малолетни и непълнолетни;*
- *въвеждане на цифровите технологии на базата на ясна и предвидима регулационна рамка;*
- *независима регулация и институционално укрепване на регулационните органи;*
- *стимулиране на саморегулацията, осъществявана с участието на операторите и потребителите;*

СЕМ **взе предвид водещата роля на изискванията в Европейската конвенция за трансгранична телевизия,** ратифицирана от РБългария, а също и в двете директиви за политиката на ЕС в областта на аудио-визуалния сектор - *Директива 89/55/СЕ* от 3.X.1989 г. относно хармонизирането на

законодателните, административните и регулационните позиции на страните - членки на ЕС, в областта на телевизионното разпръскване и *Директива 97/36/ЕС* от 3.VI.1997 г. *"Телевизия без граници"*, които са основната нормативна рамка за създаването и развитието на европейската аудио-визуална среда, включително и след приключването на ревизията.

СЕМ се ръководи и от принципите, заложи в *Рамковата конвенция в защита на националните малцинства*, ратифицирана от НС на РБългария (ДВ, бр.78, 03.09.1999) и *Европейската конвенция в защита на правата на човека и основните свободи*.

СЕМ взе предвид, че структурирането на радио- и телевизионната дейност трябва да отговаря на националните приоритети и главните цели на обществото. Това означава: *осигуряване на правото на информация и свободно изказване на мнение, гарантиране на свободната инициатива на гражданите, предоставяне на равен достъп до разнообразни по вид и формати електронни медии.*

СЕМ взе предвид и необходимостта от устойчивост на регулационната рамка в развитието на радио- и телевизионната дейност. България е част от глобалния проект за устойчиво развитие *Дневен ред 21*, в резултат от поетите ангажменти на българското правителство на срещата на върха в Рио де Жанейро през 1992 г., и в Йоханесбург през 2002 г. Устойчивото развитие е сред приоритетите на РБългария и след започването на преговорите за присъединяване ѝ към ЕС.

СЕМ взе предвид някои силни страни в развитието на радиодейността: *многообразие на радиосредата и относително равномерно разпределение на радиодейността по профили в национален мащаб, около девет пъти повече търговски оператори от обществените, което е доказателство за налагането на принципите на пазарната икономика, тенденция на увеличаване на броя на програмите със специализиран профил.*

СЕМ анализира и някои слаби страни в развитието на радиодейността: *концентрация на радиооператори в големите градове за сметка на малките селища, слабо защитени обществени потребности от местна и регионална комуникация, тенденция към еднообразие на специализираните формати.*

СЕМ взе предвид някои силни страни в развитието на телевизионната дейност: развитие на три национални оператора (един обществен и два търговски), които излъчват програми с политематичен профил и създават реална конкурентна среда; формирани традиции на обществено доверие към БНТ, разнообразяване на телевизионната среда чрез появата на програми, разпространявани чрез кабел.

СЕМ анализира и някои слаби страни в развитието на телевизионната дейност: неравномерно развитие на телевизионната дейност в страната и нейното съсредоточаване предимно в гр. София, по региони не са провеждани телевизионни конкурси за наземно радиоразпръскване, недостиг и еднообразие на специализирани телевизионни формати, недостатъчна прозрачност на капиталите, липса на достатъчно условия за развитие на БНТ като обществена телевизия.

В този експертен доклад радио-телевизионната среда в Р България за последните пет години последователно се разглежда по отношение на : демографска картина на страната, нейното разделение на планови райони и райони за целенасочено въздействие и териториален обхват, за растеж, за развитие, за трансгранично сътрудничество, със специфични проблеми и приоритети, развитие на радио и на телевизионните програми в национален мащаб и по региони, динамика на радио и на телевизионната аудитория в национален мащаб и по региони, състояние, тенденции и развитие на радио и телевизионната дейност, основни принципи и приоритети, на които ще се основава предстоящото лицензиране на нови радио и телевизионни програми, развитие и усъвършенстване на регулационната рамка институционално укрепване на СЕМ. Експертният доклад се илюстрира отприложения и таблици.

2. ДЕМОГРАФСКА КАРТИНА

2.1. Население в РБългария по местоживееене, пол и етническа група

Населението в РБългария по данни от преброяването към 1.ІІІ.2001 г. общо е 7 932 984 души, от които **българи** (6 660 682), **турци** (757 781), **роми** (365 797), **други етноси** (121 773), и не

самоопределили се (67 640). В сравнение с преброяването от 4.XII.1992 г. населението е намаляло с близо 510 хил. души. **Демографските тенденции в страната през последните 30 години се изразяват в: намаляване на раждаемостта и увеличаване на смъртността.** От последното преброяване през 1992 г. градското население е намаляло с 203 854 души, а селското - с 309 789 души (табл. № 4).

Процесът на урбанизация продължава въпреки абсолютното намаление на населението в градовете. Последното преброяване показва, че днес **в градовете живее 69,0% от цялото население на страната.** Характерна особеност на урбанизацията е бързата концентрация на градско население най-вече в големите градове. В градовете над 100 хил. души живеят 32,3%, или около една трета от населението на страната. Повече от половината от населението (51,6%) живее в 40 града с население над 25 хил. души. Девет са градовете, които имат население над 100 хил. души: **София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора, Плевен, Сливен и Добрич.**

Неблагоприятните тенденции в демографските процеси доведоха до значителни промени във възрастовата структура на населението: **намалява дялът на населението под 18-годишна възраст** и се **увеличава дялът на хората над 65 години.** Броят на непълнолетните под 18 години е намалял от последното преброяване с 438 хил. души, като същевременно се увеличава броят и относителният дял (съответно 150 хил. д. и 14,3%) на лицата, навършили 65 и повече години.

Промените във възрастовия състав на населението засягат както градовете, така и селата. Днес всеки четвърти гражданин, който живее на село, е над 65 години, докато в градовете дялът на тези лица е два пъти по-малък. Това се дължи и на процесите на вътрешна миграция (от градовете към селата), която през последните години обхваща най-вече тази възрастова група.

Градското население в страната е 5 500 695 души, докато селското население е 2 472 978 души. **Българският етнос** в по-голямата си част живее в **градовете (4 927 501),** но значителна част от него живее и в **селата (1 733 181).** **Турският етнос** преобладаващо живее в **селата (476 734)** и по-малко в градовете

(281 047). **Ромският етнос** поравно живее в **градовете и селата** (196 428 и 169 369). Броят на жените и мъжете в отделните етнически общности е относително равен. Данните за другите етнически общности са твърде малки (табл. №2).

2.2. Население по области, етническа група, местоживеене и майчин език.

Трите най-големи области по население са: **София – град** (1 173 988), **Пловдив** (715 904) и **Варна** (462 218). Трите най-малко населени области са **Смолян** (140 067), **Търговище** (138 689) и **Видин** (130 094). В **София, Пловдив, Варна, Бургас и Стара Загора** живеят най-много **българи**. В **Разград, Шумен, Пловдив, Търговище и Силистра** живеят най-много **турци**. В **Сливен, Пловдив и Стара Загора** живеят най-много **роми**.

Населението, което смята, че **българският език** за него е майчин, е 6 758 508 души, което е с **97 826 души повече** от тези, които се самоопределят като **българи**. Населението, за което **турският** е майчин език, е 770 543 души, което е с **12 762 души повече** от тези, които определят себе си като **турци**. Населението, което смята **ромския език** за майчин, е 322 641, което е с **43 156 по-малко** от тези, които определят себе си като **роми**. Разпределението по области на населението, което има за майчин език **българския, турския и ромския**, остава същото (табл. №2).

За **84,8%** от населението на страната **българският език е майчин**, от тях 89,9% живеят в градовете, а 73,3% - в селата. За **9,7%** **турският е майчин език**, от тях 5,3% живеят в градовете, а 19,3% - в селата. За **4,0%** от населението на страната **ромският е майчин език**, от тях 3,2% живеят в градовете, а 6,0% - в селата (табл. №2).

2.3. ИЗВОДИ

- **Градското население в страната е 2,5 пъти по-голямо от селското.** Днес в градовете живее 69,0% от цялото население на страната. Има тенденция за бърза концентрация на население в най-големите градове. Днес повече от половината от населението на страната живее в 40 града над 25 хил. души.
- **Намалява делът на лицата под 18-годишна възраст и се увеличава делът на хората над 65 години.** Днес всеки

четвърти гражданин, който живее на село, е над 65 години, докато в градовете делът на тези лица е два пъти по-малък.

- **Българският етнос живее главно в градовете и значително по-малко - в селата.** Той живее предимно в големи градове с население от 100 хил. до 1 млн. души и над 1 млн. души.
- **Турският етнос живее основно в селата и много по-малко в градовете.** Той живее главно в градове с до 50 хил. души.
- **Ромският етнос поравно живее в градовете и в селата.** Той живее в по-големи градски центрове с население от 100 хил. души до 1 млн. души.
- **Българският език е майчин за почти 85% от населението на страната.** Тези, за които българският е майчин език, са близо **100 000 повече** от тези, които определят себе си като българи. Което показва, че българският език се говори като майчин и от представители на други етнически групи.
- **Турският език е майчин за около 10% от населението на страната.** Тези, за които турският е майчин език, са близо **13 000 повече** от тези, които определят себе си като турци. Което показва, че турският език се говори и от представители на други етнически групи.
- **Ромският език е майчин за 4% от населението на страната.** Тези, за които ромският е майчин език, са с 43 000 по-малко от тези, които определят себе си като роми. Което показва, че за една част от тези, които определят себе си като роми, ромският език не е майчин език.

3. ПЛАНОВИ РАЙОНИ

РБългария е разделена на шест планови района съгласно Постановление №145 от 27 юли 2000г. Това разделение се основава на показатели, които са свързани най-вече със социално-икономическия растеж, а не с териториалното им разположение. Разделянето на РБългария на шест планови района за целите на този експертен анализ ще се използва предимно в териториален смисъл. Естествено всяко териториално деление на РБългария има сериозни социално-икономически аргументи. Плановите райони са следните:

3.1. Северозападен район

Включва областите **Видин, Враца и Монтана**. Той обхваща:

- **9,54%** от територията на страната
- **7,0%** от населението на страната.

В него има: **16 града** до 10 хил. души, **5 града** (до 20 хил. души), **2 града** (до 50 хил. души), **2 града** (до 100 хил. души). Няма градове с население от 100 хил. до 1 млн. души и над 1 млн. души (табл. № 1-3).

3.2. Северен централен район

Включва областите **Плевен, Ловеч, Велико Търново, Габрово и Русе**. Той обхваща:

- **16,24%** от територията на страната
- **14,94%** от населението на страната.

В него има: **30 града** до 10 хил. души, **6 града** (до 20 хил. души), **6 града** (до 50 хил. души), **2 града** (до 100 хил. души), **2 града** (от 100 хил. до 1 млн. души). Няма градове над 1 млн. души (табл. № 1-3).

3.3. Североизточен район

Включва областите **Варна, Разград, Шумен, Търговище, Силистра и Добрич**. Той обхваща:

- **17,93%** от територията на страната
- **16,54%** от населението на страната.

В него има: **26 града** до 10 хил. души, **7 града** (до 20 хил. души), **3 града** (до 50 хил. души), **1 град** (до 100 хил. души), **2 града** (от 100 хил. до 1 млн. души). Няма градове с население над 1 млн. души (табл. № 1-3).

3.4. Югозападен район

Включва областите **София, Софийска област, Кюстендил, Благоевград и Перник**. Той обхваща :

- **18,27%** от територията на страната
- **26,47%** от населението на страната.

В него има : **30 града** до 10 хил. д., **6 града** (до 20 хил. д.), **6 града** (до 50 хил. д.), **3 града** (до 100 хил. д.), **1 град** (над 1 млн. д.). Няма градове от 100 хил. до 1 млн. души (табл. № 1-3).

3.5. Южен централен район

Включва областите **Пловдив, Кърджали, Хасково, Пазарджик, Смолян и Стара Загора**. Той обхваща:

- **24,83%** от територията на страната

- **24,94%** от населението на страната.

В него има : **39 града** (до 10 хил. д.), **7 града** (до 20 хил. д.), **6 града** (до 50 хил. д.), **5 града** (до 100 хил. д.), **2 града** (от 100 хил. до 1 млн. д.). Няма градове с население над 1 млн. души (табл. №1-3).

3.6. Югоизточен район

Включва областите **Бургас, Сливен и Ямбол**. Той обхваща:

- **13,20%** от територията на страната
- **10,06%** от населението на страната.

В него има: **17 града** до 10 хил. д., **3 града** (до 20 хил. д.), **3 града** (до 50 хил. д.), **1 град** (до 100 хил. д.), **2 града** (от 100 хил. до 1 млн. д.). Няма градове над 1 млн. души (табл. № 1-3).

3.7. Южен централен, Югозападен и Североизточен район

Трите най-големи райони на страната (по територия и население) обхващат:

- **61,03%** от територията на страната
- **67,95%** от населението на страната.

В тях има: **95 града** до 10 хил. д., **20 града** (до 20 хил. д.), **15 града** (до 50 хил. д.), **9 града** (до 100 хил. д.), **4 града** (от 100 хил. до 1 млн. д.) . Има **1 град** с население над 1 млн. души.

Над 1 млн. от градското население на РБългария живее в 99 града до 20 хил. души, 1 млн. и 600 хил. души живеят в селища от 20 хил. до 100 хил. души.

Градското население в трите най-големи района живее в малки селища, които са много повече на брой от големите. Има само една голяма градска аудитория (над 1 млн. души) - на София.

3.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район

Трите най-малки района на страната (по територия и население) обхващат:

- **38,97%** от територията на страната
- **32,05%** от населението на страната.

В тях има : **62 града** с население до 10 хил. д., **14 града** (до 20 хил. души), **11 града** (до 50 хил. д.),

5 града (до 100 хил. д.), **4 града** (от 100 хил. до 1 млн. д.) . Няма градове над 1 млн. души.

Данните и от трите най-малки района потвърждават, че градското население живее предимно в малки селища, които са много повече на брой от големите.

3.9. Райони за целенасочено въздействие и териториален обхват

Министерският съвет на Република България с Решение № 374/2.VI.1999 г. определя райони за целенасочено въздействие и териториален обхват, като изхожда главно от социално-икономическото им развитие, а не от териториалното им разполагане.

3.9.1. Райони за растеж

Това са най-перспективните райони, в които определени градове и общини са предвидени за целенасочено въздействие, тук се включват най-големите български градове и принадлежащите им общини като: **област София** (София), **Софийска област** (Божурище, Елин Пелин, Костинброд), **област Пловдив** (Пловдив, Асеновград, Марица, Родопи, Кричим, Стамболийски, Перущица), **област Варна** (Варна, Белослав, Девня), **област Бургас** (Бургас, Камено), **област Русе** (Русе, Иваново), **област Стара Загора** (Стара Загора, Казанлък, Мъглиж), **област Плевен** (Плевен, Долна Митрополия, Долни Дъбник).

Прави впечатление, че най-много общини с целенасочено въздействие за растеж са предвидени за трите най-големи града и областни центрове в страната - **София, Пловдив и Варна**.

Ще разгледаме главно радиодейността, защото тя е много добре развита като наземно радиоразпръскване, докато телевизионната дейност по региони е развита главно чрез кабел и сателит, а конкурси за тв разпространение чрез наземно радиоразпръскване по региони не са провеждани (табл. 5-6).

В районите за растеж има **111** радиопрограми, от тях **100** са *търговски оператори*, а **11** са *обществени оператори*. Най-много радиопрограми излъчват в **София, Пловдив, Варна, Бургас, Стара Загора и Русе**, в **Плевен** те са два пъти по-малко. **34** радиопрограми имат *политематичен профил*, **33** - *музикално-*

информационен, а **44** - специализиран профил, който най-често е музикален.

Радиодейността се развива главно в големите градове и областни центрове, преобладават *търговските оператори, обществените* са десет пъти по-малко, относително равномерно са разпределени *политематичните и музикално-информационните формати*, при лек превес на *специализираните* (с музикална насоченост) формати.

Данните дават възможност за следните изводи:

- в основните райони за растеж радиодейността е разгърната главно в големите градове и областни центрове - **111** радиопрограми са твърде голямо медийно присъствие в седем български области;

- *търговските радиооператори* са десет пъти повече от *обществените*, което показва либерализирането на сектора предимно за сметка на комерсиалния, а не на обществения интерес;

- радиоформатите са относително равномерно разпределени: *политематичните и музикално-информационните* са изравнени, а *специализираните* формати имат лек превес. На радиопазара преобладават главно *музикалните формати*;

3.9.2. Райони за развитие

Това са следните общини: **област Благоевград** (Благоевград), **област Враца** (Враца), **област Велико Търново** (Велико Търново), **област Добрич** (Добрич, Добрич селска), **област Хасково** (Хасково), **област Шумен** (Шумен), **област Ямбол** (Ямбол и Тунджа) (табл. № 5-6).

Тези райони са особено важни за развитието на страната, което означава и за по-нататъшното структуриране на медийния сектор. В тези райони излъчват **38 радиопрограми**, от тях **34** са *търговски оператори*, а **4** са *обществени оператори*, **12** имат *политематичен профил*, **16** - *музикално-информационен*, а **10** – *специализиран профил*.

Данните дават основание за следните изводи:

- В шестте области, определени за развитие, излъчват **три пъти по-малко радиопрограми** в сравнение с областите, определени за растеж.

- Радиопрограмите, които излъчват във **Велико Търново**, са два пъти повече отколкото във **Враца, Добрич и Хасково**, взети поотделно.

- **Търговските оператори са осем пъти повече от обществените**, което показва либерализирането на сектора най-вече за сметка на комерсиалния, а не на обществения интерес.

- *Музикално-информационните и политематичните формати са относително равни, специализираните са по-малко.*

3.9.3. Райони за трансгранично сътрудничество и развитие

Това са следните общини: **област Видин** (Видин, Ново село, Брегово, Димово, Белоградчик, Кула, Бойница, Грамада, Макреш), **област София** (Драгоман, Годеч, Сливница), **област Перник** (Трън, Брезник), **област Кюстендил** (Кюстендил, Трекляно, Невестино, Кочериново), **област Благоевград** (Благоевград, Симитли, Кресна, Петрич, Сандански, Струмяни, Гоце Делчев, Гърмен, Сатовча, Хаджидимово), **област Смолян** (Смолян, Рудозем, Мадан, Златоград), **област Кърджали** (Кирково, Момчилград, Крумовград), **област Хасково** (Свиленград, Любимец, Харманли, Маджарово, Тополовград), **област Ямбол** (Елхово, Болярово), **област Бургас** (Малко Търново, Царево), **област Добрич** (Шабла, Генерал Тошево, Каварна), **област Силистра** (Силистра, Кайнарджа, Алфатар, Дулово, Ситово, Главиница, Тутракан), **област Русе** (Русе, Сливо поле, Иваново, Борово, Две могили), **област Велико Търново** (Свищов, Полски Тръмбеш, Павликени), **област Плевен** (Белене, Никопол, Гуланци, Долна Митрополия), **област Враца** (Оряхово, Козлодуй, Мизия, Хайредин), **област Монтана** (Лом, Брусарци, Медковец, Вълчедръм, Якимово) (табл. № 5-6).

В тези 14 трансгранични района излъчват **124 радиопрограми**, от които **110** търговски оператори и **14** обществени оператори. Разпределението по формати е относително равномерно: **46 - политематичен профил**, **38 – музикално-информационен** и **40 - специализиран**.

Търговските оператори са близо осем пъти повече от обществените, което говори за либерализиране на сектора в полза най-вече на комерсиалния, а не на обществения интерес.

Най-много радиопрограми излъчват в **София, Благоевград, Велико Търново и Русе**, което показва тенденция към медийно укрепване на западната и северната граница.

Най-малко радиопрограми излъчват във **Враца, Хасково и Кърджали** (общо 14), което показва слаб медиен акцент на северозападната и южната граница.

В **Ямбол, Монтана, Перник и Смолян** конкурси за нови радиопрограми не са провеждани, което намалява медийния пояс по северозападната и южната граница.

3.9.4. Райони със специфични проблеми и приоритети

А. Райони в индустриален упадък

Това са следните общини: **област София** (Ихтиман), **област Перник** (Перник, Радомир), **област Кюстендил** (Бобовдол), **област Смолян** (Мадан, Рудозем, Златоград, Неделино, Доспат), **област Плевен** (Червен бряг), **област Ловеч** (Луковит), **област Враца** (Роман, Мездра), **област Пазарджик** (Панагюрище, Лесичево, Септември), **област Монтана** (Чипровци), **област Видин** (Чупрене), **област Сливен** (Твърдица), **област Благоевград** (Симитли) (табл. № 5-6).

Б. Изостанали селски райони

Те се намират предимно в граничните зони на РБългария и има голяма необходимост тези райони да бъдат защитени чрез нов национален радио- и телевизионен оператор. Това са общините: **област Ямбол** (Стралджа), **област Сливен** (Котел), **област Варна** (Долни чифлик, Дългопол, Суворово), **област Шумен** (Върбица, Смядово, Каолиново, Венец, Никола Козлево, Хитрино), **област Търговище** (Антоново, Омуртаг), **област Добрич** (Тервел), **област Силистра** (Алфатар, Кайнарджа), **област Разград** (Лозница, Самуил, Завет, Кубрат, Цар Калоян), **област Силистра** (Тутракан, Главиница, Ситово), **област Русе** (Сливо поле, Две могили, Борово, Ценово), **област Търговище** (Опака), **област Велико Търново** (Златарица, Стражарица), **област Плевен** (Искър, Гулянци), **област Ловеч** (Угърчин), **област Враца** (Кнежа, Оряхово, Бяла Слатина, Мизия, Хайредин, Борован, Криводол), **област Монтана** (Лом, Бойчиновци, Брусарци, Вълчедръм, Медковец, Якимово, Вършец) (табл. № 5-6).

3.10. ИЗВОДИ

- **Градското население в страната живее предимно в селища до 10 хил. души.** В страната има само девет селища с население над 100 хил. души.
- **Отделните райони не са симетрични по територия и население** - страната е разделена на три големи и три малки района. Южните райони преобладаващо са по-големи от северните.
- **Районите, определени за растеж,** обхващат селища, намиращи се в близост до големи областни центрове като **София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора, Плевен** с тенденция сателитните селища да се разраснат и в перспектива да се слеят в мегаполиси. Целта е да се стабилизируют големите областни центрове (по територия и население), да се създадат големи градски зони - в индустриално и културно отношение. Тази интегрираща функция може да се развие чрез създаването на добре структурирана и работеща медийна среда.
- **Районите, определени за развитие,** се намират до или в близост до граничните зони - това са градовете **Благоевград, Враца, Велико Търново, Добрич, Хасково, Шумен, Ямбол.** Тенденцията е те да се развият като силни градски центрове в индустриално и културно отношение, което отрежда на медиите особено важна роля и функции.
- **Районите за трансгранично сътрудничество и развитие** обхващат селища в областта на четирите граници на страната; тук попадат малки или средни селища, разположени в близост до големите областни центрове, които трябва да се развиват и чрез трансграничния диалог, да укрепват във всяко едно отношение - индустриално, културно или медийно.
- **Районите в индустриален упадък** включват селища, които са в близост до големи индустриални центрове в миналото, които днес са в упадък като **Мадан, Рудозем, Чипровци, Радомир** и др. Те се обособяват като приоритетни зони именно за преодоляване на този индустриален упадък, за съживяване на икономиката и културата. Важна роля за това могат да изпълнят медиите.

- **Изостаналите селски райони** се намират предимно по южната и северната граница, като в случая се търсят оптималните възможности за тяхното оживление и бъдещо развитие, което може да стане и чрез развитието на местни радиостанции, а също и на регионални телевизии, които излъчват в съответните региони.

4. РАДИООПЕРАТОРИ. ОБХВАТ, ФОРМАТИ И НАЧИН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ.

4.1. Лицензирани радиооператори с национален обхват

4.1.1. Понятие за *национален радиооператор*. *Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

Съгласно *Стратегията*, изготвена от СЕМ и КРС и приета от НС **„Национален радиооператор** е оператор, който изгражда, поддържа и използва далекосъобщителна мрежа, осигуряваща покритие с качествен радиосигнал на поне 85% от територията на страната и излъчва собствена програма, съгласно препоръките на IBU за начините, по които се извършва честотно планиране с цел осигуряване на качествен сигнал”.

4.1.2. Българско национално радио.

БНР излъчва три национални и пет регионални програми на ДВ, СВ и УКВ, по данни на самия оператор.

Програма ХОРИЗОНТ се излъчва на средни вълни от 11 предавателя на УКВ - съответно от по 19 предавателя и 8 ретранслатора. Потенциалната аудитория на “Хоризонт” обхваща 90% от населението на страната.

Програма ХРИСТО БОТЕВ се излъчва на средни вълни от 7 предавателя, на УКВ - 19 предавателя и 3 ретранслатора. Потенциалната аудитория на “Христо Ботев” обхваща 75% от населението на страната.

Програма РАДИО БЪЛГАРИЯ се излъчва на средни вълни от 7 предавателя, на УКВ - от 1 предавател в долния обхват (едночасова програма на турски език), на къси вълни - от 9 предавателя (предавания за чужбина).

Радио БЛАГОЕВГРАД излъчва програмата си от 1 предавател на средни вълни, 3 предавателя на УКВ и 1 ретранслатор. Потенциалната аудитория на програмата обхваща 60% от населението на региона.

Радио ВАРНА излъчва програма си от 1 предавател на средни вълни, от 3 предавателя - на УКВ, и 1 ретранслатор. Потенциалната аудитория на програмата обхваща 25% от населението на региона.

Радио ПЛОВДИВ излъчва програмата си от 1 предавател на средни вълни, от 2 предавателя на УКВ. Потенциалната аудитория на програмата обхваща 85% от населението на региона.

Радио СТАРА ЗАГОРА излъчва програмата си от 1 предавател на средни вълни и един предавател на УКВ. Потенциалната аудитория на програмата обхваща 37,8% от населението на региона.

Радио ШУМЕН излъчва програмата си от 1 предавател на средни вълни и 2 предавателя на УКВ. Потенциалната аудитория на програмата обхваща 33% от населението на региона.

Щатният състав на БНР според класификацията на EBU включва **1560 души**, от които: персонал, зает в производството - **686 души**, технически персонал - **355 души**, персонал, зает в оркестри и хорове - **201 души**, административен персонал - **218 души**, други - **40 души**.

Стратегията за развитие на БНР е насочена към постепенното преминаване от предавателите на средни вълни към увеличаване на броя и мощностите на УКВ-предавателите. Целта е в границите на УКВ-обхвата да се покрие територията на цялата страна с двете национални програми. БНР планира старта на три нови регионални програми - във **ВИДИН, БУРГАС и СОФИЯ**.

4.1.3. ДАРИК радио.

Програмата на ДАРИК радио има обхват на около 60% от територията на страната и може да бъде приемана от около 80% от населението, по данни на самия оператор.

В национален мащаб програмата обхваща по лиценз следните градове: **Белоградчик: 91.0 MHz, Благоевград: 107,2 MHz, Бургас: 104,5 MHz, Варна: 106,8 MHz, Велико Търново: 106,6 MHz, Враца: 107,3 MHz, Добрич: 107,7 MHz, Габрово: 96,4**

MHz, **Кърджали:** 93,2 MHz, **Кюстендил:** 100,6 MHz, **Плевен:** 88,4 MHz, **Пловдив:** 105,4 MHz, , **Смолян:** 107.0 MHz, **София:** 105,0 MHz, **Стара Загора:** 106,8 MHz, **Сливен:** 101,2 MHz, **Русе:** 107,9 MHz, **Хасково:** 104,0 MHz , **Шумен:** 91,5 MHz.

Щатният състав е 163 души, които се разпределят по професии: програма - **110 души**, реклама - **29 души**, администрация - **15 души**, технически отдел - **9 души**.

Технологичното развитие се осъществява съгласно индивидуална лицензия за изграждане, развитие, поддържане и използване на обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на обществена далекосъобщителна услуга с радиочестотен спектър - радиоразпръскване с национално покритие № 103-00815/4.I.2001 г.

Програмното развитие се осъществява в съответствие с индивидуална лицензия за радиодейност № 421-00193/23.XI.2000 година.

4.2. Лицензирани радиооператори с регионален и местен обхват.

4.2.1. *Понятия за регионален радиооператор и местен радиооператор. Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

Стратегията за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване, изработена от СЕМ и КРС и приета от НС, предлага следните понятия за регионален радиооператор и местен радиооператор:

„Регионален радиооператор е оператор, който изгражда, поддържа и използва далекосъобщителна мрежа, осигуряваща покритие с качествен радиосигнал на една или няколко съседни области и излъчва собствена програма, съгласно препоръките на ITU за начините, по които се извършва честотно планиране и осигуряване на качествен сигнал.”

„Местен радиооператор е оператор, който изгражда, поддържа и използва далекосъобщителна мрежа, осигуряваща покритие с качествен радиосигнал на едно населено място и излъчва собствена програма, съгласно препоръките на ITU за

начините, по които се извършва честотно планиране и осигуряване на качествен сигнал.”

4.2.2. Северозападен район

В Северозападен район работят **12 радиооператори**, които имат програмни лицензии със следните формати: *общ/политематичен* профил (8), *музикално-информационен* (3), *специализиран* (1). Вид на радиооператора: *търговски оператори* (9), *обществени* (3) (табл. № 9).

Видин – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (4), *музикално-информационен* (2), *специализиран – информационен* (1). Вид на радиооператора: *търговски* (6), *обществен* (1).

Враца – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (4), *музикално-информационен* (1). Вид на радиооператорите: *търговски* (3), *обществени* (2).

Монтана – не е провеждан конкурс.

4.2.3. Северен централен район

В Северен централен район работят **38 радиооператори**, които имат програмни лицензии със следните формати: *общ/политематичен профил* (13), *музикално-информационен* (7), *специализиран* (13). Вид на радиооператора: *търговски оператори* (35) и *обществени* (3) (табл. № 9).

Велико Търново – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (4), *музикално-информационен* (5), *специализиран* (4), от които: *информационен* (1), *музикален/хитова музика* (1), *музикален/ретромузика* (1), *музикално-информационен ХОТ АС* (1). Вид на радиооператора: *търговски* (12) и *обществен* (1).

Русе – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (4), *музикално-информационен* (2), *специализиран* (5), от които: *информационен* (1), *музикални/джаз, българска музика/хит радио и шлагер радио* (4). Вид на радиооператорите: *търговски* (11).

Плевен – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (5), специализиран (4)*, в това число: *музикални /хит музика (1), ретромузика (1), фолкмузика (1) и българска музика (1)*. Вид на радиооператора: *търговски (7) и обществени (2)*.

Габрово – не е провеждан конкурс.

Ловеч – не е провеждан конкурс.

4.2.4. Североизточен район

В Североизточен район работят **32 радиооператори**, които имат програмни лицензии със следните формати: *общ/политематичен профил (8), музикално-информационен (13), специализиран (11)*. Вид на радиооператора: *търговски оператори (31), обществени (1)* (табл. № 9).

Варна – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (5), музикално-информационен (6), специализиран (7)* в това число - *информационен (1), джаз, българска музика, хит музика, ретромузика, музикално радио предназначено за фоново слушане – шофьори (5), спортно радио (1)*. Вид на радиооператорите: *търговски (17) и обществен (1)*.

Шумен – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (2), музикално-информационен (3), специализиран/ хит музика, ретромузика (2), спортно радио (1)*. Вид на радиооператорите: *търговски (8)*.

Добрич – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (1), музикално-информационен (4), специализиран/хит музика (1)*. Вид на радиооператора – *търговски (6)*.

Силистра – не е провеждан конкурс.

Търговище – не е провеждан конкурс.

4.2.5. Югозападен район

В Югозападен район работят **48 радиооператори**, които имат програмни лицензии със следните формати: *общ/политематичен профил (15), музикално-информационен*

(15), специализиран (18). Вид на радиодейността: търговски оператори (42), обществени (6) (табл. № 9).

София град – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (7), музикално-информационен (8), специализиран (12)*, в това число: *информационен (2), музикални/ джаз музика, българска музика, хит музика, ретромузика, музикално радио, предназначено за фоново слушане – шофьори, културно-музикален, музикален – easy light (7), спортно радио (1), културно-музикално радио (1), с културна насоченост на програмата (1)*. Вид на радиооператора: *търговски (22), обществени (5)*.

Благоевград – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (6), музикално-информационен (3), специализиран (5)* в това число: *информационен (1), музикални (3), джазмузика, българска музика, музикално радио, предназначено за фоново слушане – шофьори, спортно радио (1)*. Вид на радиооператора – *търговски (13), обществен (1)*.

Кюстендил – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени лицензии със следните програмни профили: *общ/политематичен (2), музикално-информационен (4), специализиран/ музикален (1)*. Вид на радиооператора – *търговски (7)*.

София област – не е провеждан конкурс.

Перник – не е провеждан конкурс.

4.2.6. Южен централен район

В Южен централен район работят **43 радиооператори**, които имат програмни лицензии със следните формати: *общ/политематичен профил (10), музикално-информационен (18), специализиран (15)*. Вид на радиооператора: *търговски оператори (40), обществени (3)* (табл. № 9).

Пловдив – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен (4), музикално-информационен (8), специализиран (7)*, в това число: *информационен (1), музикални/ джаз музика/ ретромузика/ българска музика/ музикално радио, предназначено за фоново слушане – шофьори (4), спортно радио*

(1), *радио програма “Скипър” за политика* (не е стартирала). Вид на радиооператора – *търговски* (18), *обществен* (1).

Стара Загора – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (3), *музикално-информационен* (5), *специализиран* (5), в това число: *информационен* (1), *музикални/ретромузика, българска музика, джазмузика* (3), *спортно радио* (1). Вид на радиооператора – *търговски* (12), *обществен* (1).

Хасково – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (1), *музикално-информационен* (3), *специализиран* (2) в това число: *информационен* (1), *спортно радио* (1). Вид на радиооператора – *търговски* (5), *обществен* (1).

Кърджали – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (2), *музикално-информационен* (2), *специализиран информационен* (1). Вид на радиооператорите – *търговски* (5).

Пазарджик – не е провеждан конкурс.

4.2.7. Югоизточен район

В Югоизточен район работят **22 радиооператори**, които имат програмни лицензии със следните формати: *общ/политематичен профил* (11), *музикално-информационен* (5), *специализиран* (6). Вид на радиооператора: *търговски оператори* (21), *обществени* (1) (табл. № 9).

Бургас – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (6), *музикално-информационен* (4), *специализиран* (4) в това число: *информационен* (1), *музикални/джазмузика, българска музика, ретромузика* (3). Вид на радиооператорите – *търговски* (13), *обществен* (1).

Сливен – проведен конкурс за действащи радиооператори. Издадени програмни лицензии със следните профили: *общ/политематичен* (5), *музикално-информационен* (1), *специализиран* (2) в това число: *информационен* (1), *музикален/ретромузика* (1). Вид на радиооператора – *търговски* (8).

- **4.2.8. Южен централен, Югозападен и Североизточен район;**

В трите най-големи района се разпространяват 123 програми по наземен път, които по профил се разпределят както следва: *общ/политематичен профил* (33), *музикално-информационен* (46) и *специализиран* (44). *Търговски оператори* (113), *обществени* (10). Което показва, че радиоейността, осъществявана по наземен път, е относително равномерно разпределена по профил, но търговските оператори значително преобладават над обществените.

- **4.2.9. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район.**

В трите най-малки района се разпространяват 72 радиопрограми по наземен път, които по профил се разпределят както следва: *общ/политематичен профил* (32), *музикално-информационен* (20), *специализиран* (20). *Търговски оператори* (65) и *обществени* (7). Което отново показва, че радиоейността, осъществявана по наземен път, е относително равномерно разпределена по отделни профили, но търговските оператори значително преобладават над обществените.

- **4.2.10. Общи данни**

В РБългария страната по наземен път се излъчват **143 лицензирани радиопрограми**, от които радиопрограмите, които реално се разпространяват са **99**. Разликата между реалния брой създавани радиопрограми (**99**) и общия брой лицензирани радиопрограми (**143**) се дължи на факта, че немалка част радиопрограми са лицензирани с право да се разпространяват в повече от едно населено място.

Три радиопрограми имат национално покритие – „Хоризонт” и „Христо Ботев” на БНР и Дарик радио. БНР като национален обществен оператор притежава лицензии и за създаване на **програма радио България**, и на **5 регионални програми**, разпространявани в областните центрове **Варна, Пловдив, Русе и Благоевград**.

Към общия брой лицензирани радиооператори трябва да се добавят и **120 далекосъобщителни оператори**, които работят на основание на § 9а, ал.1, ал.2 и ал.3 от ПЗР на ЗРТ.

Радиопрограми с местно покритие се разпространяват в **42 града** от общо **240 града** в страната. В девет български града с население над 100 хил. жители излъчват **115 радиопрограми** с местно покритие (табл. № 7- 8) .

Развитието на местните радиооператори трябва да се насърчава, особено в граничните райони. Тези оператори ефективно задоволяват потребностите на аудиторията от местни програми, създават плурализъм на медийната среда, защитават ефира от трансгранично замърсяване.

Общо за шестте района радиопрограмите се разпределят по профил по следния начин: *общ/политематичен профил (65), музикално-информационен (61), специализиран (64). Търговски оператори (178), обществени (17).*

4.3. Радиовериги

4.3.1. Видове радиовериги . Градове, население и формат.

В Република България в редица градове действат радиостанции, които са собственост на едно юридическо лице и имат обща търговска марка. Някои от тях излъчват една и съща програма в различните градове, към която се добавя "регионален прозорец" (отделно предаване, местни новини, регионален музикален блок и др.). Други излъчват във всеки град самостоятелна местна програма, която има един формат и е обединена чрез обща търговска марка (табл. № 10 -11).

Днес, в Р България работят **19 радиовериги**, които излъчват най-малко в три града. Данните за населението на отделните градове са според **Българска енциклопедия**, БАН :1999г. В зависимост от **броя на градовете**, в които излъчват, радиоверигите се подреждат по следния начин:

- **ИНФОРАДИО**. Излъчва в 13 града - **София, Пловдив, Варна, Бургас, Велико Търново, Русе, Стара Загора, Благоевград, Видин, Кърджали, Сливен, Смолян, Хасково**. Общото население в тези градове е около **2 млн. и 793 хил. души**, което е **34,9%** от населението на страната. **Формат:** *програма с информационен профил, специализиран за новини и коментари на всеки 15 мин.*

- **ЕКСПРЕС**. Излъчва в 12 града - **София, Пловдив,**

Варна, Благоевград, Велико Търново, Видин, Враца, Кърджали, Кюстендил, Плевен, Сливен, Смолян. Общото население в тези градове е около **2 млн. и 447 хил. души**, което е **30,59%** от населението на страната. **Формат:** *програма с общ политематичен профил, като в отделните градове трябва да излъчва самостоятелни програмни територии, които са интегрирани в общата програмна схема.*

- **Радио ФРЕШ.** Излъчва в 11 града - **София, Пловдив, Варна, Русе, Стара Загора, Велико Търново, Плевен, Добрич, Шумен, Кърджали, Сливен.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 665 хил. души**, което е **33,31%** от населението на страната. **Формат:** *музикална програма със специализиран профил за хитмузика.*

- **Радио ФОКУС.** Излъчва в 10 града – **Сливен, Велико Търново, Шумен, Варна, Видин, Благоевград, Сандански, Свищов, Ловеч и Казанлък.** Общото население на тези градове е около **815 хил. души**, което е **10%** от населението на страната. **Формат :** *информационно- музикална програма.*

- **БГ радио.** Излъчва в 9 града - **София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Велико Търново, Благоевград, Плевен, Шумен.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 534 хил. души**, което е **31,68%** от населението на страната. **Формат:** *музикално-информационна програма със специализиран профил за българска музика.*

- **НОВА ЕВРОПА.** Излъчва в 9 града - **София, Пловдив, Варна, Плевен, Видин, Хасково, Велико Търново, Стара Загора, Бургас.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 493 хил. души**, което е **31,16%** от населението на страната. **Формат:** *програма с политематичен профил.*

- **РЕТРО радио.** Излъчва в 9 града - **София, Сливен, Пловдив, Варна, Бургас, Велико Търново, Плевен, Стара Загора, Шумен.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 551 хил. души**, което е **31,9%** от населението на страната. **Формат:** *музикална програма със специализиран профил за хит музика.*

- **ГОНГ.** Излъчва в 8 града - **София, Пловдив,**

Варна, Бургас, Велико Търново, Русе, Стара Загора, Благоевград. Общото население в тези градове е около **2 млн. и 460 хил. души**, което е **30,75%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил - за BG рок и попмузика.*

- **ВЕСЕЛИНА.** Излъчва в 7 града - **София, Пловдив, Ямбол, Стара Загора, Бургас, Смолян, Хасково.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 63 хил. души**, което е **25,8%** от населението на страната. **Формат:** *програма с информационно-музикален профил, в отделните градове със самостоятелни програмни територии, интегрирани в общата програмна схема.*

- **ДЖАЗ ФМ.** Излъчва в 7 града - **София, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора, Варна, Благоевград.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 394 хил. души**, което е **29,93%** от населението на страната. **Формат:** *програма със специализиран профил за джазмузика.*

- **КОНТАКТ.** Излъчва в 7 града - **София, Варна, Стара Загора, Благоевград, Кърджали, Кюстендил и Смолян.** Общото население в тези градове е около **1 млн. и 813 хил. души**, което е **22,66%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил.*

- **ТНН.** Излъчва в 6 града - **София, Пловдив, Варна, Велико Търново, Русе, Стара Загора.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 195 хил. души**, което е **27,44%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил.*

- **АТЛАНТИК.** Излъчва в 6 града - **София, Плевен, Бургас, Пловдив, Варна, Добрич.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 230 хил. души**, което е **28,0%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил.*

- **РИНГ ПЛЮС.** Излъчва в 4 града - **Варна, Хасково, Шумен и Благоевград.** Общото население в тези градове е около **540 хил. души**, което е **6,75%** от населението на страната. **Формат:** *програма със специализиран профил за спорт.*

- **Радио СИТИ.** Излъчва в 4 града - **София,**

Пловдив, Варна и Благоевград. Формат: *програма с музикален профил.* Общото население в тези градове е около **1 милион и 882 хиляди души**, което е **23,53%** от населението на страната.

- **ФМ плюс.** Излъчва в 7 града - **София, Пловдив, Варна, Велико Търново, Сливен, Бургас, Русе.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 350 хил. души**, което е **29,75%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил.*

- **АЛФА радио.** Излъчва в 3 града - **Варна, Добрич и Шумен.** Общото население в тези градове е около **487 хил. души**, което е **6,08%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил.*

- **Радио БРАВО.** Излъчва в 4 града - **Варна, Бургас, Добрич и Шумен.** Общото население в тези градове е около **684 хил. души**, което е **8,65%** от населението на страната. **Формат:** *програма с музикално-информационен профил.*

- **Радио ЕНЕРДЖИ.** Излъчва в 3 града - **София, Пловдив, Стара Загора.** Общото население в тези градове е около **2 млн. и 13 хил. души**, което е **25,16%** от населението на страната. **Формат:** *програма със специализиран профил за спорт.*

4.3.2. Общи данни.

Радиоверигите излъчват свои програми в **18 български градове**, повечето от които са областни центрове : **София, Пловдив, Бургас, Стара Загора, Сливен, Ямбол, Хасково, Благоевград, Кюстендил, Кърджали и Смолян** (трите южни района) и **Варна, Русе, Плевен, Добрич, Шумен, Велико Търново и Видин** (трите северни района).

Общо за шестте планови района потенциалната аудитория на радиоверигите наброява **3 209 107 души**. В южните райони потенциалната аудитория е **2 282 798 души**, в северните – **926 309 души**. Или потенциалната аудитория на радиоверигите в северните райони е над два пъти по- малка от тази в южните райони.

Това съотношение се запазва и при потенциалната радиоаудитория в трите най- големи, и съответно- в трите най- малки района.

В трите най-големи планови района **Южен централен, Югозападен и Североизточен район**, потенциалната аудитория на радиоверигите е **2 222 382 души**. В трите най- малки планови района **Северозападен, Северен централен и Североизточен район** тя е **920 313 души**, което е повече от два пъти по- малко.

Което показва, че радиодейността, осъществявана чрез радиовериги е два пъти по- развита в южните и големите райони, отколко в северните и малките райони.

Или радиоверигите таргетират предимно големите градски аудитории, разположени в най- големите планови райони и областни центрове на страната, които индустриално са много по- развити.

4.4. Оператори, които осъществяват радиодейност по §9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ.

Това са **41** далекосъобщителни оператори, които осъществяват радиодейност (или имат право на това) по планови райони както следва:

4.4.1. Северозападен район .

Тук излъчват **2** далекосъобщителни оператори, имащи право за разпространяват радиопрограми: **Пардонови –Белоградчик и Маки ООД – Берковица.**

4.4.2. Северен централен район.

Тук излъчват **9** далекосъобщителни оператори имащи право да разпространяват радиопрограми: **Бумеранг – Габрово, Йоми- инж.Йордан Йорданов - Горна Оряховица, Елто - Козлодуй, Лиани-Анелия Иванова –Ловеч, Плевен плюс – Ловеч, УКВ практика Петър Стойков – Попово, Радио Севлиево – Севлиево, Лиани - Анелия Иванова –Троян и Лиани -Анелия Иванова – Ябланица.**

4.4.3. Североизточен район

Тук излъчват **7** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми : **Фокус Нунти- Свищов, Йоми- инж.Йордан Йорданов - Свищов, Бойкос -Силистра, Менес- Силистра, Максиинвест – Разград, радиокомпания Си Джей- Разград и УКВ практика –Попово.**

4.4.4. Югозападен район

Тук излъчват **12** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Видеотон** – Радослав Маринов-Ботевград, **Супер 2001** – Снежана Димитрова – Гоце Делчев, **Е79** – Дупница, **радио Екстрийм - Братя Антонови** – Перник, **Дизи** – Зоран Илиев- Перник, **Интермашинекс** – Перник, **Фокус нунти** – Сандански и **Тифон** - Симитли, **Лиани-Анелия Иванова**- Ябланица, **Фокус нунти**-Гоце Делчев, **Фокус нунти** - Дупница и **Фокус нунти** –Петрич.

4.4.5. Южен централен район

Тук излъчват **9** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Велинград нюз** –Велинград, **Орфей медиа** – Асеновград, **Фокус нунти** – Казанлък, **Вис Виталис** –Саварски – Казанлък, **Община Пазарджик**-Пазарджик, **Алматея 97** –Пазарджик, **Де Жули**- Делчо Луканов – Пазарджик, **Оберон** – РВС –Пазарджик, **Трели** –Свиленград.

4.4.6. Югоизточен район

Тук излъчват **2** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Гларус**- Поморие и **Орфей медиа** –Тодор Тодоров –Созопол.

4.4.7. Южен централен, Югозападен и Североизточен район;

Тук излъчват **28** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Велинград нюз** – Велинград, **Орфей медиа** – Асеновград, **Фокус нунти** – Казанлък, **Вис Виталис** –Саварски –Казанлък, **Община Пазарджик**-Пазарджик, **Алматея 97** –Пазарджик, **Де Жули**- Делчо Луканов – Пазарджик, **Оберон** – РВС –Пазарджик, **Трели** – Свиленград, **Видеотон** – Радослав Маринов-Ботевград, **Супер 2001** – Снежана Димитрова –Гоце Делчев, **Е79** – Дупница, **радио Екстрийм - Братя Антонови** –Перник, **Дизи** –Зоран Илиев-Перник, **Интермашинекс** –Перник, **Фокус нунти** – Сандански и **Тифон** -Симитли, **Лиани- Анелия Иванова**- Ябланица, **Фокус нунти**- Гоце Делчев, **Фокус нунти** - Дупница, **Фокус нунти** – Петрич, **Фокус Нунти**- Свищов, **Йоми- инж. Йордан Йорданов** - Свищов, **Бойкос** - Силистра, **Менес**- Силистра, **Максиинвест** – Разград, **радиокомпания Си Джей**- Разград и **УКВ практика** – Попово.

4.4.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район;

Тук излъчват **13** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Пардонови** – Белоградчик и **Маки ООД** –Берковица. **Бумеранг** –Габрово, **Йоми- инж. Йордан Йорданов** - Горна Оряховица, **Елто** - Козлодуй, **Лиани-Анелия Иванова** –Ловеч, **Плевен плюс** – Ловеч, **УКВ практика** Петър Стойков – Попово, **Радио Севлиево** – Севлиево, **Лиани** - Анелия Иванова –Троян и **Лиани** -Анелия Иванова –Ябланица. **Гларус-** Поморие и **Орфей медиа** –Тодор Тодоров –Созопол.

4.4.9. Общи данни

Далекосъобщителните оператори на основание на§9а,ал.1от ПЗР на ЗРТ в **трите най-големи района** осъществяват дейност в **два пъти повече градове**, в сравнение с тези, които излъчват в **трите най-малки планови района-** съотношението е **28:13**. Прави впечатление, че тези оператори осъществяват радиодейност (или имат право) предимно в средни и по- малки градове, и много рядко в областни центрове като **Пазарджик, Силистра, Плевен**. В **6 града** излъчва програма **Фокус Нунти**, в **4 града** – **Лиани** и в **2 града** – **Йоми-инж.Йордан Йорданов**.

4.5. Оператори, които осъществяват радиодейност по §9а, ал.2 от ПЗР на ЗРТ. Това са **41** далекосъобщителни оператори, които осъществяват радиодейност (или имат право на това) по планови райони както следва:

4.5.1. Северозападен район

Няма далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми в съответствие с §9а, ал.2 от ПЗР на ЗРТ.

4.5.2. Северен централен район

Тук излъчват **6** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Импресарска къща** –**Асен Антонов** –Плевен, **Евроарк** – Плевен, **Радио Експрес** – Плевен, **Метро радио** –Плевен, **Община Плевен** – Плевен, **Българска радиокомпания** –Плевен.

4.5.3. Североизточен район

Тук излъчват **8** **далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Плевен плюс – Варна, Радио Контакт България –Варна, радиокомпания Си Джей –Варна, Агенция Атлантик –Добрич, Нов център –Тончо Бебов – Добрич, Плевен плюс –Добрич, Алфа радио – Добрич, Добруджа спектър – Добрич.**

4.5.4. Югозападен район

Тук излъчват **13** **далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Никнет –Благоевград, Радио Контакт България –Благоевград, Мила ФМ –Кюстендил, Радио Експрес –Кюстендил, Лейтенант –Кюстендил, Радио Контакт България –Кюстендил, Благой Балабанов – Рамба – Кюстендил, Благовест Порожанов- Дионисий –Кюстендил, Плевен плюс – София, Софийски университет „Климент Охридски” –София, Консулт леге – София, Интермашинекс –София, Радио ТНН –София.**

4.5.5. Южен централен район

Тук излъчват **6** **далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Плевен плюс –Пловдив, Катра рекърдс –К. Трачев –Пловдив, Никнет –Пловдив, Мила ФМ – Пловдив, Плевен плюс –Стара Загора и Радио Контакт България – Стара Загора.**

4.5.6. Югоизточен район

Тук излъчват **8** **далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Радио Браво –Бургас, Радио Веселина –Бургас, Радио Експрес –Сливен, Фокус нунти – Сливен, Трели – Сливен, Плевен плюс –Сливен, Българска радиокомпания –Сливен, Инфопрес и Ко –Сливен.**

4.5.7. Южен централен, Югозападен и Североизточен район;

Тук излъчват **27** **далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Никнет –Благоевград, Радио Контакт България –Благоевград, Мила ФМ –Кюстендил, Радио Експрес –Кюстендил, Лейтенант –Кюстендил, Радио Контакт България –Кюстендил, Благой Балабанов – Рамба – Кюстендил, Благовест Порожанов- Дионисий –Кюстендил, Плевен плюс – София, Софийски университет „Климент**

Охридски”-София, Консулт леге – София, Интермашинекс – София, Радио ТНН –София, Плевен плюс – Пловдив, Катра рекърдс –К.Трачев – Пловдив, Никнет – Пловдив, Мила ФМ – Пловдив, Плевен плюс –Стара Загора, Радио Контакт България – Стара Загора, Плевен плюс –Варна, Радио Контакт България –Варна, радиокompания Си Джей – Варна, Агенция Атлантик –Добрич, Нов център –Тончо Бебов – Добрич, Плевен плюс –Добрич, Алфа радио –Добрич, Добруджа спектър –Добрич.

4.5.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район; Тук излъчват **14** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиoproграми: **Импресарска къща – Асен Антонов –Плевен, Евроарк –Плевен, Радио Експрес – Плевен, Метро радио –Плевен, Община Плевен –Плевен, Българска радиокompания – Плевен, Радио Браво –Бургас, Радио Веселина –Бургас, Радио Експрес –Сливен, Фокус нунти – Сливен, Трели –Сливен, Плевен плюс –Сливен, Българска радиокompания –Сливен, Инфопрес и Ко –Сливен.**

4.5.9. Общи данни.

Далекосъобщителните оператори, които излъчват на основание на § 9а,ал.2 от ПЗР на ЗРТ в **трите най-големи планови района осъществяват дейност в два пъти повече градове**, в сравнение с тези, които излъчват в **трите най- малки планови района**. Съотношението е **27:14**. Но и в двата вида планови района операторите работят предимно в големи областни центрове като **София, Пловдив, Стара Загора, Плевен, Благоевград**, което показва **фокусиране на радиокomуникацията към големите градски аудитории**.

Наблюдава се **струпуване на много радиoproграми в едни и същи градове – в Плевен, Сливен и Кюстендил- по 6 програми**, в **София и Добрич- по 5 програми, Пловдив и Варна – съответно 4 и 3 програми**. Операторите **Плевен плюс и радио Контакт** излъчват всеки в **по 4 града**, като ориентацията към големите областни центрове и големите аудитории е видима.

4.6. Оператори, които осъществяват радиodeйност по § 9а, ал. 3 от ПЗР на ЗРТ. Това са **38** далекосъобщителни оператори,

които осъществяват радиодейност (или имат право на това) по планови райони както следва:

4.6.1. Северозападен район

Няма далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми в съответствие с § 9а, ал.3 от ПЗР на ЗРТ.

4.6.2. Северен централен район

Тук излъчват **8 далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Лиани – Анелия Иванова – Априлци, Лиани – Анелия Иванова – Бяла, Метромедиа – Габрово, Радио ТНН – Габрово, Фаворит 44 – Георги Гюров – Габрово, Лиани – Анелия Иванова- Левски, Лиани- Анелия Иванова – Тетевен, Лиани- Анелия Иванова- Трявна.**

4.6.3. Североизточен район

Тук излъчват **4 далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Лиани – Анелия Иванова – Балчик, Радиокомпания Си Джей – Разград, Лиани- Анелия Иванова – Търговище.**

4.6.4. Югозападен район

Тук излъчват **19 далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Радио Нет –Емил Дагарадин- Банско, радио Контакт България – Боровец, Радио В-99 –Гоце Делчев, Виктория Приват –Златица, Метрорадио – Ихтиман, Радио ТНН – Ихтиман, Вайтъл И – Кресна, Кракра-Перник, АБС – Петрич, Медиясет – Петрич, Бизнес център Места –Разлог, Лиани- Анелия Иванова-Разлог, Диамант100 – Христо Шипочки –Самоков, Вайтъл И – Симитли, Метрорадио –Ботевград, радио ТНН- Ботевград, Фаворит 44 - Ботевград, Метрорадио- Ябланица, радио ТНН - Ябланица.**

4.6.5. Южен централен район

Тук излъчват **2 далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми:**Лиани-Анелия Иванова-Карлово и Меридиан 26- Нова Загора.**

4.6.6. Югоизточен район

Тук излъчват **5 далекосъобщителни оператори**, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Лиани- Анелия Иванова – Карнобат, Лиани-Анелия Иванова- Несебър, Нов център-**

Тончо Бебов- Несебър, Лиани- Анелия Иванова- Обзор, Лиани- Анелия Иванова – Приморско.

4.6.7. Югозападен, Южен централен и Североизточен район;

Тук излъчват **25** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Радио Нет –Емил Дагарадин- Банско, радио Контакт България – Боровец, Радио В-99 –Гоце Делчев, Виктория Приват –Златица, Метрорадио – Ихтиман, Радио ТНН – Ихтиман, Вайтъл И – Кресна, Кракра-Перник, АБС – Петрич, Медиасет – Петрич, Бизнес център Места –Разлог, Лиани- Анелия Иванова-Разлог, Диамант100 – Христо Шипочки –Самоков, Вайтъл И – Симитли, Метрорадио –Ботевград, радио ТНН- Ботевград, Фаворит 44 - Ботевград, Метрорадио- Ябланица, радио ТНН - Ябланица. Лиани-Анелия Иванова- Карлово и Меридиан 26- Нова Загора Лиани –Анелия Иванова – Балчик, Радиокompания Си Джей – Разград, Лиани-Анелия Иванова – Търговище, Лиани-Анелия Иванова- Карлово и Меридиан 26- Нова Загора.**

4.6.8. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район;

Тук излъчват **13** далекосъобщителни оператори, имащи право да разпространяват радиопрограми: **Лиани – Анелия Иванова – гр. Априлци, Лиани – Анелия Иванова – Бяла, Метромедиа –Габрово, Радио ТНН – Габрово, Фаворит 44 – Георги Гюров – Габрово, Лиани –Анелия Иванова- Левски, Лиани- Анелия Иванова – Тетевен, Лиани- Анелия Иванова-Трявна, Лиани- Анелия Иванова – Карнобат, Лиани-Анелия Иванова- Несебър, Нов център- Тончо Бебов- Несебър, Лиани-Анелия Иванова- Обзор, Лиани- Анелия Иванова – Приморско.**

4.6.9. Общи данни.

Селищата, в които излъчват далекосъобщителните оператори, разпространяващи радиопрограми на основание §9а, ал.3 от ПЗР на ЗРТ в **трите най-големи планови района са два пъти повече** от тези, които разпространяват програми (или имат право) в **трите най- малки планови района**. Съотношението е

19:8. Тук радиодейността се разполага в средни градове (**Гоце Делчев, Габрово, Нова Загора, Карлово**) или по- малки градове (**Банско, Боровец, Бяла, Златица, Приморско**) и само по изключение – в областни центрове като **Перник и Търговище**. Това показва либерализирането на радиодейността, нейното насочване и към по- малките селища, съответно- по- малките аудитории.

Има струпване на едни и същи далекосъобщителни оператори в много градове – например **Лиани** излъчва (или има право) в **13 града**. Същевременно радиодейността е разпределена относително равномерно по градове – само в **Габрово** и **Ботевград** дейност осъществяват по **трима оператори**, в **Ихтиман, Петрич, Разлог и Несебър** – по **двама оператори**. В останалите градове, на това основание, дейност осъществява по един далекосъобщителен оператор.

Радиодейността на основание § 9а от ПЗР на ЗРТ, в трите най- големи планови района се осъществява в **80 селища, най- вече областни центрове**, а в трите най-малки планови района - в **40 селища**, които преобладаващо са средни и малки (около и под 100 000 жители).

Радиодейността на основание § 9аот ПЗР на ЗРТ се насочва предимно към **големите областни градски центрове като София, Варна, Пловдив, Бургас и техните големи аудитории**.

Радиодейността на основание § 9а от ПЗР на ЗРТ **не обхваща слаборазселените и граничните региони на страната**. Тя е най- добре развита в селищата разположени по източната граница (**Варна, Бургас, Несебър, Приморско, Поморие**), но изцяло отсъства в някои слабо населени региони.

Радиодейността на основание на § 9а от ПЗР на ЗРТ в много градове се осъществява от едни и същи далекосъобщителни оператори : **Лиани-Анелия Иванова-Иван Иванов** осъществяват дейност в **16 града, Фокус- Нунти – в 8 града, радио Контакт България – в 5 града**. Така се създават възможности за поява и развитие на квазиревервериги.

4.7. Оператори, които разпространяват радиопрограми по кабел и сателит с удостоверения за регистрация.

4.7.1. Радиопрограми с национален обхват

На това основание се разпространяват **3 програми: радио Трафик, специализиран профил , радио Лиани, общ политематичен профил и радио ФФМ, общ/политематичен профил..**

4.7.2. Северозападен район

Тук се разпространяват **4 радиопрограми: Общинско радио Видин, общ/ политематичен профил, Радио 5 , общ/политематичен профил, Общинско радио Монтана, общ/политематичен профил и Общинско радио Бяла Слатина, общ/ политематичен профил.** Програмите се излъчват от *трима обществени и един търговски оператор.*

4.7.3. Северен централен район

Тук се разпространяват **9 радиопрограми : радио Севлиево, общ/политематичен профил, радио Уни Габрово, общ/политематичен профил, радио Ти Ес- Габрово, общ/политематичен профил, общинско радио Горна Оряховица, общ/политематичен профил, общинско радио Долна Оряховица, общ/политематичен профил, общинско радио Габрово, общ/политематичен профил, общинско радио Севлиево, информационно-музикален профил, общинско радио Левски общ/политематичен профил и общинско радио Ловеч, информационно-музикален профил.** Тези радиопрограми се реализират от *пет обществени и два търговски оператора.*

4.7.4. Североизточен район

Тук се разпространяват **4 радиопрограми : общинско радио Пирдоп, общ/политематичен профил, радио Агартя, общ /политематичен профил, радио Арена , общ/политематичен профил и общинско радио Русе, общ/политематичен профил.** Тези радиопрограми се реализират от *от два обществени и два търговски оператора.*

4.7.5. Югозападен район

Тук се разпространява програмата **радио Ве 99,** *общ/политематичен профил, търговски оператор.*

4.7.6. Южен централен район

Тук се разпространяват **8 радиопрограми : общинско радио Стара Загора, музикално- информационен профил, радио Велинград, общ/политематичен профил, общинско радио Кърджали, информационно- музикален профил, общинско радио**

Асеновград, общ/политематичен профил, общинско радио Димитровград, общ/политематичен профил, общинско радио Смолян, общ/политематичен профил, общинско радио Долна баня, общ/политематичен профил и общинско радио Пещера, общ/политематичен профил. Тези програми се реализират от шест обществени и един търговски оператор.

4.7.7. Югоизточен район

Тук се разпространяват **4 радиопрограми**: общинско радио Бургас, информационно-музикален профил, радио Милена, информационно-музикален профил, радио Алекс, общ/политематичен профил и общинско радио Сливен, общ/политематичен профил. Тези програми се реализират от два обществени и два търговски оператора.

4.7.8. Общи данни

Това са **45 радиопрограми**, които се разпространяват по кабел и сателит и имат удостоверения за регистрация. **39 радиопрограми** имат общ, политематичен профил, а **6 програми** имат специализиран профил. **33 от тях са** общински радиопрограми, които са *обществени оператори*, защото програмите им се подготвят в съответните общини и имат времетраене 2 часа.

В трите най- големи планови района се разпространяват **13 радиопрограми**, в трите най- малки- **17 програми**. Разликата между броя на операторите отразени в регистъра на СЕМ и общия брой действащи оператори се дължи на факта, че в регистъра са отразени онези оператори, които са предоставили през 2002г. информацията предвидена в §53, ал.1 от ДР на ЗРТ. Останалите оператори са пререгистрирани на същата законова разпоредба с решение на СЕМ от май 2002г. Формално те са действащи оператори.

4.8. ИЗВОДИ

- **Радиодейността в РБългария се отличава със свръх-концентрация.** В София излъчват **27 частни радиостанции**, в Пловдив и Варна излъчват съответно **19 и 17 станции**; **слабо развитие в малките селища** - в **198 български селища** не излъчват радиостанции; **недостиг от разнообразни музикални формати**; **недостиг от специализирани формати.**

- **Радиопрограмите се излъчват главно в големите селища и за големите аудитории, в малките селища не излъчват радиостанции.**

- **В големите областни центрове работят далекосъобщителни оператори на основание на §9а, ал.1, ал.2 и ал.3 от ПЗР на ЗРТ, които имат законово право да осъществяват радиодейност до провеждането на конкурси за съответните населени места.**

- **Далекосъобщителните оператори, които работят на основание на § 9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ в трите най-големи района излъчват в два пъти повече градове, в сравнение с операторите, които работят в трите най-малки планови района. Тези оператори осъществяват радиодейност (или имат право) предимно в средни и по- малки градове, и много рядко в областни центрове като например Пазарджик, Силистра и Плевен.**

- **Далекосъобщителните оператори, които работят на основание на § 9а, ал.2 от ПЗР на ЗРТ в трите най-големи планови района излъчват в два пъти повече градове, в сравнение с операторите, които работят в трите най- малки района. И в двата вида райони операторите работят предимно в големи областни центрове като София, Пловдив, Стара Загора, Плевен, Благоевград, което показва съсредоточаване на радиокомуникацията към големите градски аудитории.**

- **На основание на §9а, ал. 3 от ПЗР на ЗРТ, радиодейността се разполага предимно в средни градове (Гоце Делчев, Габрово, Нова Загора, Карлово) или по- малки градове (Банско, Боровец, Бяла, Златица, Приморско) и само по изключение – в областни центрове като Перник и Търговище. Това показва либерализирането на радиодейността, нейното насочване и към по- малките селища, и съответно по- малките аудитории.**

- **В трите най-големи района търговските оператори са над десет пъти повече от обществените, което показва темповете на либерализиране на медийния сектор, създаването на голям частен радиосектор. Това потвърждава действието на свободната пазарна икономика.**

- **В трите най-големи района по територия и население**

(Южен централен, Югозападен и Североизточен) *музикално-информационните и специализираните формати* преобладават, докато *политематичните* са с една трета по-малко. Това създава добри възможности на аудиторията за специализирана радиокомуникация, но специализираните формати са твърде еднообразни.

- **В трите най-малки района (Северен централен, Югоизточен и Северозападен) търговските оператори са осем пъти повече от обществените оператори,** което показва бързите темпове на либерализиране на медийния сектор.

- **В трите най-малки района политематичните формати** значително преобладават над *музикално-информационните и специализираните формати*. Това намалява възможностите на аудиторията за специализирана комуникация. Специализираните формати тук също са еднообразни.

- **В районите за растеж работят 111 радиооператори,** които излъчват главно от големите градове. Има относително равномерно разпределение между отделните формати, с лек превес на *специализираните (главно музикални) формати*. Търговските оператори са десет пъти повече от обществените, което говори за либерализирането на сектора в полза главно на комерсиалния, а не на обществения интерес.

- **В районите за развитие излъчват 38 радиооператори, от които 34 са търговски оператори, а 4 са обществени.** В шестте области излъчват три пъти по-малко радиооператори, отколкото в областите, предназначени за растеж. Търговските оператори са осем пъти повече от обществените. Радиоейността е относително равномерно разпределена по формати, но тя е асиметрична *по териториален признак и вид на операторите*.

- **В районите за трансгранично сътрудничество и развитие излъчват 124 радиооператори,** които са съсредоточени главно в големи градове като **София, Бургас, Велико Търново, Благоевград,** което показва, че в близост до северозападната граница има развита радиоейност. Най-малко радиостанции излъчват във **Враца, Хасково и Кърджали.** Конкурси за радиоейност не са провеждани в **Ямбол, Силистра,**

Перник и Монтана. *Търговските* оператори тук са **осем пъти** повече от *обществените*, а разпределението по формати е относително равномерно, което показва, че радиодейността е разположена асиметрично по територия. Има селища, в които не са провеждани конкурси за радиодейност, като **Ямбол, Силистра, Перник, Монтана**, а в други особено важни райони радиодейността е твърде слаба - например **Враца**.

- **В районите със специфични проблеми и приоритети (в индустриален упадък) излъчват общо 48 радиооператори, но само в големи градове като Благоевград, Сливен, Плевен.** От тях **41** са *търговски оператори*, а **7** са *обществени оператори*. Конкурси за радиодейност не са провеждани в градове като **Смолян, Ловеч, Пазарджик, Перник, Софийска област, Монтана**, което показва, че те се развиват слабо в медийно отношение. В изостаналите селски райони излъчват **67 радиостанции**, от които **61** са *търговски оператори* и **6** са *обществени оператори*. Конкурси за радиодейност не са провеждани в градове като **Ямбол, Търговище, Силистра, Разград, Ловеч, Монтана**, което медийно допълва картината на тяхното изоставане.

- **Радиоверигите излъчват само в най-големите градове - от 100 хил. до 1 млн. души.** Големите градски аудитории са много важни, но радиосекторът трябва да обхване по-цялостно и местните аудитории.

- **При радиоверигите преобладават музикално-информационните (7) и специализираните формати (7),** докато *информационно-музикалните (3) и политематичните формати (2)* са значително по-малко. Това показва, че радиоверигите развиват предимно специализирана комуникация, която се нуждае от по-голямо разнообразие.

- **Аудиторията на всяка една от големите радиовериги е над 2 млн. души;** аудиторията на всяка една от малките радиовериги е около 1 млн. души; извън аудиториите на радиоверигите остават някои регионални и местни аудитории.

- **Има 45 радиопрограми,** които се разпространяват по кабел и сателит с удостоверения за регистрация- **39** от тях имат *политематичен профил*, а **6 програми** имат *специализиран профил*. **33** от тях са общински радиопрограми, които са

обществени оператори, защото програмите им се подготвят в съответните общини и имат времетраене 2 часа.

- **Ниското разнообразие доминира радиосредата от едни и същи формати,** което не осигурява нужното разнообразие и специализираност на комуникацията.

- **Във всички райони има подчертан недостиг от разнообразни специализирани и музикално-информационни формати,** което не осигурява качествена и достатъчно специализирана комуникация, както и предавания на майчин език.

- **Търговските оператори са около девет пъти повече от обществените,** което показва либерализирането на медийния сектор.

- **Радиодейността е равномерно разпределена съобразно отделните профили в национален мащаб.** *Политематичните, музикално-информационните и специализираните формати* имат относително равен брой, което дава относително равни възможности на националната аудитория за обща и специализирана комуникация.

4.9. Основни принципи и приоритети в процеса на лицензиране на нови радиопрограми за наземно радиоразпръскване.

4.9.1. Основни принципи.

Предстоящото лицензиране на нови радиопрограми с местен обхват почива на следните основни принципи:

- *осъществяване на конституционното право на информация за всеки български гражданин;*
- *гарантиране на свободната инициатива на гражданите;*
- *предоставяне на равен достъп до разнообразни по вид и формати електронни медии;*
- *защита на местната радиокомуникация чрез откриване на процедури за конкурс при пряка инициатива;*
- *развитие на регионалните мрежи на БНР при наличието на свободен честотен ресурс;*

4.9.2. Приоритети.

- **развитие на БНР като обществен оператор, което**

означава– развитие на програма "Хоризонт" по обхват и аудитория при оптимално използване на средновълновия честотен спектър, развитие на радио "България" - по аудитория, увеличаване ефективността на комуникацията чрез сателитно и интернет разпространение, развитие на програмите за различни етнически групи, включително и за българските общности зад граница; развитие на регионалните центрове - по обхват, аудитория и времетраене на техните програми;

- **развитие на регионални и местни програми**, което означава начало на процедурите по лицензиране на местни радиооператори чрез конкурс в селищата, в които работят лица по § 9а, ал. 1, ал.2 и ал. 3 от ПЗР на ЗРТ, съгласно т.5.1.2 от *стратегията*;
- **лицензиране на местни радиопрограми при пряка инициатива от заинтересовани лица**, при наличие на свободен радиочестотен спектър при осигуряване на многообразие на медийната среда, съгласно т.5.1.2. от *стратегията*;
- **лицензиране на местни радиоопрограми при пряка инициатива на СЕМ**, при наличие на свободен радиочестотен спектър при осигуряване на многообразие на медийната среда;
- **осигуряване на допълнителни честоти за радиодейност в района на Североизточна България** след спирането на телевизионния предавател, който излъчва програмата на Канал 1 на БНТ на пети канал в района на гр. Шумен;
- **максимално съхраняване на съществуващите лицензирани оператори**;
- **преглед на състоянието на радиодейността в национален мащаб за периода 2001- 2005г.**, съгласно т. 5.1.3 от *стратегията*;

Резултатите от този преглед трябва да се вземат предвид при предстоящото лицензиране на нови местни радиопрограми, както и при бъдещите изменения и допълнения на ЗРТ във връзка с хармонизирането на българското медийно законодателство с

общностното право на ЕС - след ревизията на *Европейската конвенция за трансгранична телевизия* и Директивата *Телевизия без граници*;

- **представителни социологически изследвания на поведението, нагласите и потребностите на аудиторията от нови радиопрограми в национален мащаб и по региони,** осъществени от социологическите агенции BBSS Gallup/TNS и Market Test, които съдържат част от необходимите аргументи какви радиоформати аудиторията търси и предпочита, кои са реалните дефицити в областта на радиодейността в национален мащаб и по региони, какви са нейните виждания за развитието на радиодейността в национален и регионален план ;

5. ТЕЛЕВИЗИОННИ ОПЕРАТОРИ. ОБХВАТ, ФОРМАТИ И НАЧИН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ.

5.1. Национални обществени телевизионни оператори

5.1.1. Понятие за *национален телевизионен оператор*. *Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

Според *Стратегията*, изготвена от СЕМ и КРС и приета от НС *„Национален телевизионен оператор е оператор, който изгражда, поддържа и използва далекосъобщителна мрежа, осигуряваща покритие с качествен телевизионен сигнал на поне 85% от територията на страната и излъчва собствена програма, съгласно препоръките на IBU за начините, по които се извършва честотно планиране и осигуряване на качествен сигнал”*

5.1.2. БНТ

Щатният състав на БНТ в края на цитирания период включва 1932 души. Структурата на БНТ включва: генерален директор, управителен съвет, главен секретар, изпълнителен директор, главен юрисконсулт, програмна дирекция, дирекция “Информация”, Център за реализация на ТВ програми, дирекция “Технологии и технически средства”, финансова дирекция, дирекция “Маркетинг и реклама”, дирекция “Международна дейност”, дирекция “Логистика и контрол”. Като помощни

органи са обособени: художествен съвет, програмен съвет, съвет за технологично развитие, постоянна и бюджетни комисии.

Доразвиване на съществуващата мрежа на Канал 1

Стратегията на БНТ за развитие в посока разширяване на националната мрежа и оптимизиране на регионалните програми се определя от няколко основни фактора, а именно:

1. Законови разпоредби, лицензионни задължения, решения на регулаторни органи и „Комисия по гражданското общество и медии” към Народното събрание.
2. Финансови възможности, лимитирани от отпусканата ежегодно бюджетна субсидия за:
 - Заплащане на услугата за пренос и разпространение на програмите ни;
 - Покриване на увеличените разходи с увеличаване на зоните за покритие;
 - Увеличаване на обема произвеждана програма с цел изпълнение на изискванията за поетапно увеличаване на времетраенето на регионалните програми на БНТ;
 - Покриване на увеличаването на разходите за пренос и излъчване при увеличаване на времетраенето на регионалните програми на БНТ;
 - Инвестиции с цел развитие на преносните и предавателни мрежи до колкото това е възможно.
3. Възможностите на Българска Телекомуникационна Компания АД (БТК АД), чиито услуги БНТ ползва за пренос и разпространение на програмите си за разширяване на мрежите и увеличаване на покритието.
4. Наличието на свободен честотен ресурс.

Стратегията на БНТ за развитие на мрежите е дадена в краткосрочната и дългосрочна програми за развитие, които са неразделна част от лицензията и. Тези програми търпят периодична актуализация и оптимизация в зависимост от изброените по-горе фактори. Като приложения Ви изпращаме актуализирани данни за нашите желания за развитие, които в момента се обсъждат с БТК АД и в зависимост от техните възможности ще залегнат в инвестиционната им програма.

Съгласно решение на „Комисия по гражданското общество и медии” към Народното събрание за 100% покритие по население с програмата на БНТ – „Канал 1”, е направен анализ на реалното покритие в момента и са класифицирани всички населени места, в които няма покритие /Приложение 1/; На база основен приоритет „количество население” е изготвен списък с населени места, в които бихме желали да развием мрежата за „Канал 1” / Приложение 2/ и в момента се водят преговори с БТК АД за оптимизацията и включването му в инвестиционната ѝ програма.

Както се вижда от Приложение 2 основен приоритет относно мрежата на „Канал 1” е освобождаването на 5-ти ТВ канал и свързаните с това подмяна на предавателя „ Венец”, пренастройка на съществуващите ретранслатори и изграждането на нови с цел запазване на покритието, на което ще отделим специално внимание.

Аналогичен е и подхода с регионалните мрежи. Приложения 3,4,5 и 6 съдържат нашите желания за развитие на регионалните мрежи класифицирани по приоритети. След съгласуване с БТК АД част от тях ще влязат в програмата за развитие на мрежите която ще бъде конкретизирана по обекти, срокове и размер на инвестицията.

След приключване на преговорите и сключване на договор с БТК АД, ще ви предоставим актуализиран вариант съдържащ конкретните обекти, зони на покритие, срокове и обем инвестиции свързани с развитие на мрежите излъчващи програмите на БНТ.

Технологично развитие на производствено-техническата база на БНТ

- БНТ смени аналоговия си производствен формат BETACAM SP с DVCPRO/DVCPRO50.
- Все още не е въведен като основен сигнален формат в студийния комплекс 4:2:2 SDI. Причината за това е, че от една страна подмяната е тясно свързана с цифровизацията на всички апаратно-студийни комплекси, а от друга с наличие на финансови средства.

- Файлов трансфер на видеоданни е внедрен частично в излъчващия комплекс Канал 1. Изградена е мрежа, включваща 2 станции и 2 видеосървъра, позволяваща излъчването на рекламни, авторекламни и други клипове и кратки форми.
- Не е внедрен собствен канал TELETEx TV. Все още дейността се извършва от БТК, която разпространява сигнала на Канал 1.
- След преоборудване и пускане в експлоатация на Ефирен комплекс Канал 1 /в края на 2005 год./, БНТ има възможност да подава към съоръженията на БТК цифров сигнал. Това не е реализирано, тъй като БТК не е в състояние да приеме сигналите на БНТ.
- В извънстудийната база БНТ изгради една изцяло цифрова мощност – ПТС 10. В момента в процес на пускане е SNG – станция.

Заложената в концепцията подмяна на аналоговия пренос с цифров и преоборудване на Централна апаратна не е извършена поради липса на финансиране. Подмяната на нелинейните монтажни станции и изграждане на файлово-базирана технология за производство предстои – задачата е заложена в инвестиционния план на БНТ за 2006 год.

Основното студио за новини АСК 6 е преоборудвано с цифрова техника и пуснато в експлоатация на 24 май 2005 год. В момента в процес на преоборудване с цифрови устройства е АСК 5. Неговото пускане в експлоатация се очаква да стане в средата на 2006 год.

Предвиденият в концепцията за 2004 год. видеосървър за запис на външни линии не е реализиран. Реализиран е файлов сървър за видеоматериали на кореспондентите от страната, получавани чрез мрежата на Интернет.

БНТ изостава с архивиране на създадената продукция поради липса на средства. Изграждането и пускане в експлоатация на един такъв проект изисква сериозно финансиране.

Предавателят във Венец - Шуменска област. Изграждането

на трета национална УКВ-ЧМ радиомрежа се възпрепятства от обстоятелството, че в Североизточна България разпространението на програмата на БНТ се осъществява на пети канал (92-100 MHz) от предавателя във Венец. Честотният обхват, на който работи телевизионният предавател, попада в честотната лента от 87,5 до 108 MHz, определена според Националния план за разпределение на радиочестотния спектър на радиочестоти и радиочестотни ленти (НПРРЧС) само за УКВ-ЧМ разпръскване. Това обстоятелство поражда няколко основни проблема:

- блокирането на честотна лента от 8 MHz в диапазона от 92 до 100 MHz за телевизионно разпръскване на програмата на БНТ силно затруднява планирането и развитието на национална и на местни радиоразпръсквателни станции в Североизточна България, и по-специално - създаването на трета национална радиомрежа;
- реално съществуват и се възпроизвеждат трансгранични смущения с РРумъния в региона;
- блокира се развитието на УКВ-ЧМ радиомрежите на територията на Югоизточна Румъния.

От българска страна едностранно се нарушават постигнатите споразумения с Румънската телекомуникационна администрация за окончателното спиране на работата на телевизионните предавания на пети канал в Североизточна България след 4.III.2002 г.

Не се изпълняват препоръките на международните организации за хармонизиране на честотната лента, използвана за радио- и телевизионно разпръскване и освобождаване на първи и втори честотен обхват от действащи телевизионни станции.

Не се спазват лицензионните изисквания от БНТ (№ 101-01513 от 12.VII.2001 г.) и задълженията по т. 13.3. за освобождаване на пети телевизионен канал до 31.XII.2002 г.

При неподмяна на телевизионния предавател на Венец, който продължава да работи на пети канал, има реална опасност РБългария да бъде принудена от международните организации да спре този предавател и Североизточна България да остане без телевизионно покритие.

Проблемът с телевизионния предавател на Венец не е нов. Той е известен на висшия ръководен екип на БНТ, БТК, КРС и

НУРТС, но реални действия за неговото решаване не са предприемани най-вече поради липса на финансови средства. По мнение на експерти на тези ведомства и на СЕМ този проблем най-добре може да се реши чрез препланиране на предаващата мрежа на БНТ в Североизточна България и подмяна на предавателя с нов, който вече ще работи в дециметровия обхват.

КРС е предприела реални действия по подготовка за препланиране, като новият предавател трябва да работи на 56-и канал (750-758 MHz), което съответства с НППРЧС за телевизионно разпръскване и е съгласуван с наши и международни органи.

Цялостната дейност по подмяната на този предавател ще обхване: *доставка и монтаж на нов дециметров предавател с мощност 50 kw; доставка и монтаж на антенна система в UHF обхват; доставка и монтаж на двуканален комбайнер за сумиране на предавателите на БНТ и БТВ към една обща антена; изграждане на нови ретранслатори в дециметровия обхват за осигуряване на съществуващото покритие с телевизионен сигнал; изготвяне на необходимите проекти; строително-монтажни работи по демонтажа на предавателя АФС, изграждане на новите ретранслатори; настройка на монтираните нови съоръжения.*

По предварителни данни за подмяната на съществуващия предавател на Венец с нов в дециметровия обхват и осигуряване на досегашното покритие в новия дециметров диапазон ще са необходими около 5 млн. лева и срок от една до две години. Изготвянето на необходимите проекти може да се осъществи от **Научно-изследователския институт по съобщения** или от **Национално управление "Радио и телевизионни станции"**, а финансовите средства могат да се осигурят от Министерството на финансите и целево да преведат на БНТ като носител на лицензията.

5.1.3. bTV

5.1.4. Nova

5.2. Далекосъобщителни оператори, които осъществяват телевизионна дейност в съответствие с § 9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ.

5.2.1. *Понятия за регионален телевизионен оператор и местен телевизионен оператор. Стратегия за развитие на радио и телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване.*

Стратегията, изработена от СЕМ ш КРС и приета от НС дава следните понятия за регионален телевизионен оператор и местен телевизионен оператор:

„Регионален телевизионен оператор е оператор, който изгражда, поддържа и използва далекосъобщителна мрежа, осигуряваща покритие с качествен телевизионен сигнал на една или няколко съседни области и излъчва собствена програма, съгласно препоръките на ITU за начините, по които се извършва честотно планиране и осигуряване на качествен сигнал.”

„Местен телевизионен оператор е оператор, който изгражда, поддържа и използва далекосъобщителна мрежа, осигуряваща покритие с качествен телевизионен сигнал на едно населено място и излъчва собствена програма, съгласно препоръките на ITU за начините по които се извършва честотно планиране и осигуряване на качествен сигнал”.

В съответствие с § 9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ има **42 далекосъобщителни оператори**, които осъществяват телевизионна дейност (или имат право на това) по планови райони както следва:

5.2.2. Северозападен район

Тук право да телевизионна дейност имат следните далекосъобщителни оператори: **Техностийл –Монтана, Техностийл – Враца и Техностийл –Видин.**

5.2.3. Северен централен район.

Тук право да осъществяват телевизионна дейност имат следните далекосъобщителни оператори: **Техностийл – Велико**

Търново, **Техностийл- Габрово**, **Техностийл-Ловеч**, **Техностийл – Плевен** и **Техностийл – Русе**.

5.2.4. Североизточен район.

Тук телевизионна дейност осъществяват следните далекосъобщителни оператори: **Телевизия Варна –Варна**, **Община Белослав – Белослав**, **Р.Д.-ТВ –Варна**, **Техностийл-Варна**, **Техностийл- Добрич**, **Техностийл- Разград**, **Техностийл – Силистра**, **Георгиев-58 -Поморие**, **Община Шабла –Шабла**, **Община Шумен – Шумен** и **Добруджа Кабел –Добрич**, **Техностийл –Тервел**, **Техностийл- Търговище** и **Техностийл-Шумен..**

5.2.5. Югозападен район

Тук телевизионна дейност осъществяват следните далекосъобщителни оператори: **Телевизия 7 дни- София**, **Триада комуникации – София**, **Техностийл- София**, **Стримон прес –Кирил Пецев – Благоевград**, **Техностийл – Благоевград**, **Техностийл– Кюстендил** и **Техностийл – Перник**.

5.2.6. Южен централен район

Тук право да осъществяват телевизионна дейност имат следните далекосъобщителни оператори:**Рекординг– Хасково**, **Техностийл – Хасково**, **Техностийл – Кърджали**, **Техностийл-Пазарджик**, **Техностийл - Пловдив**, **Техностийл- Стара Загора**, **Техностийл- Смолян**.

5.2.7. Югоизточен район.

Тук телевизионна дейност осъществяват далекосъобщителните оператори : **Кабелна и ефирна телевизионна мрежа – Бургас**, **Техностийл- Бургас**, **Община Карнобат – Карнобат** и **Телевизия Сливен – Сливен**, **Техностийл -Сливен**.

5.2.8. Общи данни.

Тези далекосъобщителни оператори, които осъществяват телевизионна дейност на основание на § 9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ разпространяват най-вече програми с *политематичен формат*, има и далекосъобщителни оператори, които са получили правно основание, но все още не осъществяват телевизионна дейност – например *Техностийл*.

От трите планови района, разположени на север в **Североизточен район** осъществяват телевизионна дейност (или

имат това право) най- много далекосъобщителни оператори – **14 на брой**. В този район тези оператори, които осъществяват телевизионна дейност се насочват към големите областни градове като **Варна, Добрич, Шумен, Силистра** и към някои по- малки като **Поморие, Шабла** и др. Тези, които имат право да осъществяват тв дейност като *Техностийл* се насочват предимно към градовете- областни центрове като **Добрич, Шумен и Силистра**.

В **Северозападен район** и **Северен централен район**, телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване е доста по- слабо развита – в първият има един **далекосъобщителен оператор**, който има право да излъчва в три областни градове като **Враца, Видин и Монтана**. В Северен централен район ситуацията е аналогична- *Техностийл* като далекосъобщителен оператор има правото да излъчва отново в градове- областни центрове като **Велико Търново, Русе и Габрово**, и в градове от среден тип като **Ловеч**.

Което означава, че в трите **северни планови района** телевизионната комуникация чрез наземно радиоразпръскване в се ориентира главно към големите аудитории, които са съсредоточени предимно в големите областни градове.

Аналогично стоят нещата и в южните планови райони , но за отбелязване е, че тук далекосъобщителните оператори се разпределят сравнително равномерно – в **Югозападен и Южен централен район**, дейност осъществяват по **7 оператора**, а в **Югоизточен- 5 оператора**. Тук отново телевизионната дейност е съсредоточена главно в големите областни градове като **София, Пловдив, Пазарджик, Бургас, Сливен, Смолян, Благоевград** и тя е насочена най-вече градските аудитории.

5.3. Оператори, които разпространяват телевизионни програми по кабел и сателит с удостоверения за регистрация.

5.3.1. Телевизионни програми с национален обхват.

На това основание се излъчват **76 телевизионни програми** : **Сателитен канал България на БНТ**, *политематичен профил*, **Диема фемили**, *филмов профил*, **телевизия Форум**, *специализиран/ дискуссионен профил*, **телевизия Булга**, *специализиран профил*, **Estate TV**, *специализиран профил/*

телевизионен пазар, телевизия Седем, общ/ политематичен профил, Премиум голд, специализиран/ фирмов профил, Премиум плюс, специализиран/ филмов профил, Фокс лайф, специализиран/ за жени и семейство профил, Пловдивска телевизия Тракия, общ/ политематичен профил, Балканика мюзик телевижън, специализиран/ музикален профил, Сити ТВ , специализиран/ музикален профил, Arena SP, общ/ политематичен профил, Хит ТВ, специализиран/ музикален профил, Инфо канал-Кейбълтел, специализиран профил, Александра Тв, специализиран/ филмов профил, Джи Ти Ви, общ/политематичен профил, БГ моторс, специализиран профил/ за автомобили ,Супер вижън плюс, общ/политематичен профил, телевизия RS, специализиран профил /информационно-музикален, Нова+, специализиран профил/reality show, телевизия Родина, специализиран/ музикално- информационе профил, ДКТЕ, специализиран профил/ за деца, Диема екстра, общ/политематичен профил, Hot TV, специализиран профил/ телевизионен пазар, ТВ Варна, общ/политематичен профил, Травел ТВ, специализиран профил/филмово-информационен, Комерсиал ТВ, специализиран профил/ телевизионен пазар, Телестар ТВ, специализиран профил/телевизионен пазар, Канал 88, специализиран профил/ телевизионен пазар, Фен ТВ, специализиран профил/ музикално- развлекателен, Джуниър ТВ, специализиран профил/информация за туризъм, София Ленд Тв, специализиран профил/ за туризъм и забавление, Веселина ТВ, общ/политематичен профил, Диема 2, общ/политематичен профил, М2, специализиран профил/ музикално-развлекателен, 7 дни ТВ, общ/политематичен профил, АТВ, специализиран профил/ за филми, Вест ТВ, общ/политематичен профил, ББ ТВ , общ/политематичен профил, София кабел филм, специализиран/ филмов профил, Ес Ти Ви, общ/ политематичен профил, Военен телевизионен канал, специализиран профил, Канал8, специализиран/музикално-развлекателен профил, Религия и цивилизация, специализиран профил/с културно-религиозна насоченост, телевизия Azis, специализиран профил/ за фолк музика, Супер мюзик, специализиран/ музикален профил, Детски свят, специализиран/ детски профил, INFOTV/ специализиран/ информационно- развлекателен профил, Ню

филмс- нон стоп Сinема, специализиран, филмов профил, **SOS TV**, специализиран/ детски профил, телевизия **Планета**, специализиран/ музикално- информационен профил, телевизия **Есет**, специализиран/ образователен профил, телевизия **ММ**, специализиран/ музикален профил, телевизия **Рома**, общ/политематичен профил, **Топ Тв**, общ/политематичен профил, **Диема +**, специализиран/филмово-спортен профил, **Херос-2**, специализиран/филмов профил, **Херос мюзик**, специализиран/ музикален профил, **Херос ТВ**, общ/политематичен профил, **Моден канал Визаж**, специализиран профил/ за мода, **TV S-Телевизия Стойчев**, специализиран/ филмово- музикален профил, **BBT**, общ/политематичен профил, **VTV**, общ/политематичен профил, **Евроком България**, общ/политематичен профил, **Ринг Тв**, специализиран/спортно-развлекателен профил, **Евроком**, общ/политематичен профил, телевизия **Скат+**, общ/политематичен профил, телевизия **Скат**, общ/политематичен профил, **Нова телевизия**, общ/политематичен профил, **София кабел фолк**, специализиран/ музикален профил, **София кабел инфо**, специализиран профил/ сервизна и културна информация, **Канал 3**, общ/политематичен профил, **Канал 2001**, специализиран/ културно-образователен профил и телевизия **Европа**, общ/политематичен профил.

От тях **22 програми** имат общ/политематичен профил, а **54 програми**- специализиран профил, **71 програми** се излъчват от търговски оператори, а **5 програми** - от обществени оператори.

5.3.2. Югозападен, Южен централен и Североизточен район;

Тук излъчват **73 телевизионни програми** : **Кейбълтел-Кърджали**, общ/политематичен профил, **Кис М+**, специализиран/музикален профил, **КИС 13**, общ/политематичен профил, **обществена телевизия Казанлък**, общ/политематичен профил, **Б Сат**, общ/политематичен профил, **ТВС**, общ/политематичен профил, телевизия **Стара Загора**, общ/политематичен профил, **Добруджа кабел**, общ/политематичен профил, **Търговище Тв**,

общ/политематичен профил, Супер макс, специализиран/детски профил, Евроком-Якоруда, специализиран/филмово-информационен профил, Скайнет, общ/политематичен профил, ТВ запад, общ/политематичен профил, Евроком-Разград, общ/политематичен профил, Ариел ТВ, общ, политематичен профил, телевизия Ботевград, общ/политематичен профил, ТВ Сат, общ/политематичен профил, А и К, общ/политематичен профил, Астра, специализиран/филмово-информационен профил, КТБ, общ/политематичен профил, Диана кабел, общ/политематичен профил, телевизия Родопи, общ/политематичен профил, НИМ ТВ, общ/политематичен профил, Кабелна телевизия Странджа, общ/политематичен профил, програма Велинград, общ/политематичен профил, Варна ТВ, общ/политематичен профил, Колор Тв, общ/политематичен профил, телевизия Изгрев, общ/политематичен профил, Щерев ТВ, общ/политематичен профил, телевизия Агарт, общ/политематичен профил, Агарт музика, специализиран/ музикален профил, филмов канал Време, специализиран/ филмов профил, Александър тв, общ/политематичен профил, Рекординг Аида, общ/политематичен профил, ББ ТВ, общ/политематичен профил, Евротур- Батевград, общ/политематичен профил, телевизия Орбел, общ/политематичен профил, Телекабел филм, специализиран/ филмов профил, Телекабел музика, специализиран/ музикален профил, Телекабел 1, общ/политематичен профил, Семейна телевизия, общ/политематичен профил, Алиса 93, общ/политематичен профил, Делта музика, специализиран/ музикален профил, телевизия Делта, общ/политематичен профил, Прима 99, общ/политематичен профил, Булсат, общ/политематичен профил, моден канал Визаж, специализиран профил/ за мода, Канал Вега, общ/политематичен профил, Рила ТВ , общ/политематичен профил, Алома, специализиран/ филмов профил, Бац, общ/политематичен профил, телевизия Панорама, общ/политематичен профил, ТВК Раковски, общ/политематичен профил, Фотон-К, общ/политематичен профил, Яница канал, специализиран/ филмово-информационен профил, Региана, общ/политематичен профил, КТС,

специализиран/ музикално- филмов профил, кабелна телевизия Димитровград, общ/политематичен профил, Родопи Сат- плюс, общ/политематичен профил, Канал 9, специализиран/филмово-музикален профил, Струма, общ/политематичен профил, ТВ Ваканция, специализиран/ информационно- туристически профил, Телекам, общ/политематичен профил, ASM, специализиран/ филмово- музикален профил, Сат Тв, специализиран/ филмово- информационен профил, Кабелсат 95, общ/политематичен профил, Пан ТВ, общ/политематичен профил, телевизия Ботевград, общ/политематичен профил, Вариант 6, общ/политематичен профил, Центрум груп, специализиран/ културно- образователен профил, България кабел ТВ, общ/политематичен профил . От тях 53 програми имат общ/ политематичен профил, а 20 програми имат специализиран профил . 69 програми се излъчват от са търговски оператори и 4 програми – от обществени оператори.

5.3.3. Северозападен, Северен централен и Югоизточен район;

Тук излъчват 34 телевизионни програми : обществена телевизия Казанлък, общ/политематичен профил, Плевен спринт, общ/политематичен профил, Северозапад мюзик, - специализиран/музикално информационен профил, ТВ Ловеч, общ/политематичен профил, VTV-Враца, общ/политематичен профил, Евроком-Плевен, общ/политематичен профил, телевизия Демо, общ/политематичен профил, БГ Инфо, специализиран/информационно-туристически профил, Тв Поморие, общ/политематичен профил, Канал 5, общ/политематичен профил, Видеосат, общ/политематичен профил, Нове ТВ, общ/политематичен профил, Канал Раховец, общ/политематичен профил, ТВВ, общ/политематичен профил, Дунавци, общ/политематичен профил, Нове ТВ, общ/политематичен профил, Семейна телевизия, общ/политематичен профил, ТВ Микс, общ/политематичен профил, Примасат , общ/политематичен профил, Пантера, специализиран/ филмово-музикален профил, Монт ТВ , специализиран/ филмово- музикален профил, Монт 7,

общ/политематичен профил, **Провадия** днес, общ/политематичен профил, **Фанти-Г**, общ/политематичен профил, **Диана кабел**, общ/политематичен профил, **Диана МЗ**, специализиран/ музикален профил, **Ре Те +**, специализиран/ музикален профил, **С.Т.В.**, общ/политематичен профил, **Евроком- Царевец**, общ/политематичен профил, **Канал 0**, общ/политематичен профил, **телевизия Враца**, общ/политематичен профил, **България кабел ТВ**, общ/политематичен профил, **БМВ**, специализиран/ музикален профил, **Медиа+**, общ/политематичен профил, **Габрово кабел**, общ/политематичен профил. От тях **27** програми имат общ/политематичен профил, а **7** програми – специализиран профил. **29** програми се излъчват от търговски оператори и **5** програми – от обществени оператори.

5.3.3. Общи данни

В Р България се разпространяват **203** телевизионни програми, в това число наземно – **7** програми, а по кабел и сателит- **196** програми. От тях **180** са отразени в регистъра на СЕМ , които през 2002г. са предоставили информация предвидена в § 53, ал.1 от ДР на ЗРТ. Останалите **16** оператори са пререгистрирани по силата на същата законова разпоредба с решение на СЕМ от май2002г. и формално те са действащи оператори.

Три телевизионни програми са лицензирани за територията на цялата страна – това са **Канал 1 на БНТ, bTV и Nova**. Останалите четири програми, които се разпространяват по наземен път са четирите регионални програми на БНТ , които се излъчват съответно в градовете: **Варна, Русе, Пловдив и Благоевград**.

Към тези **203** тв програми, трябва да се добавят още **45** далекосъобщителни оператори, които осъществяват телевизионна дейност (или имат право на това) на основание § 9а, ал.1 и ал.3 от ПЗР на ЗРТ. **22** далекосъобщителни оператори излъчват (или имат право) в трите планови района, разположени на север, а **19** оператори излъчват (или имат право) в трите южни района. Най- много далекосъобщителни оператори, които осъществяват дейност (или имат право на това) на

основание на §9а, ал.1 и ал.3 от ПЗР на ЗРТ, има в **Североизточен район (14 оператори)**, в останалите райони те се разпределят поравно. Повечето от тях осъществяват телевизионна дейност в големите областни центрове като **София, Пловдив, Варна, Русе, Стара Загора, ВеликоТърново, Добрич, Пазарджик, Видин** и др. Което показва, че **регионалната телевизионна комуникация**, осъществявана по наземен път е ориентирана главно към **големите градове и големите градски аудитории**.

Телевизионните програми, които се разпространяват чрез кабел и сателит най-често покриват градове и селища в повече от един планов район. 102 тв програми имат общ/политематичен профил , а 81 тв програми- специализиран профил, най-често филмов или музикален профил. Специализираният профил значително преобладава при програмите с национален обхват, докато при регионалните тв програми преобладава общия/ политематичен профил.

169 тв програми се излъчват от търговски оператори, а 17 тв програми – от обществени оператори . Има три телевизионни програми България кабел, Обществена телевизия- Казанлък и Семейна телевизия, които едновременно се разпространяват в някои от най-големите и най-малките планови райони.

5.4. ИЗВОДИ

- **Телевизионната дейност чрез ефир е развита главно чрез трите национални тв оператора БНТ , bTV и Nova, от които БНТ има най-голямо покритие на страната - по територия и население. Към тях се включват и регионалните центрове на БНТ във Варна, Пловдив, Благоевград и Русе. Телевизионната комуникация е най-добре развита на национално равнище, неин център е гр. София. Тук е съсредоточена дейността и на **Нова телевизия**, която излъчва за столицата по ефир, а за страната - по кабел и сателит.**

- **Телевизионни конкурси за наземно радиоразпръскване по региони не са провеждани. В отделни региони работят 42 далекосъобщителни оператори в съответствие с § 9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ, които осъществяват**

телевизионна дейност (или имат право на това) до провеждането на конкурси за съответните населени места.

- Телевизионна дейност, осъществявана на основание на § 9а, ал.1 и ал.3 от ПЗР на ЗРТ, се насочва към големите областни грое като **Варна, Добрич, Шумен, Силистра**. В трите **северни планови района** телевизионната комуникация се ориентира главно към големите аудитории, които са съсредоточени в големите областни градове. В южните планови райони телевизионната дейност отново е съсредоточена в големи областни градове като **София, Пловдив, Пазарджик, Бургас, Сливен, Смолян, Благоевград** и е насочена към градските аудитории.

- **Регионалният принцип на телевизионна комуникация успешно се осъществява от 196 телевизионни програми**, които излъчват по кабел и сателит. Развитието на телевизионната дейност чрез наземно радиоразпръскване по региони е предстоящо.

- **При телевизионната комуникация чрез наземно радиоразпръскване преобладават политематичните формати**. Това в равна степен се отнася за националните телевизионни оператори и за регионалните оператори, които работят по §9а, ал.1 от ПЗР на ЗРТ.

- **При телевизионната комуникация чрез кабел или сателит отново преобладават политематичните формати – 102 програми имат политематичен профил ,а 81 програми – специализиран профил**. Специализирани програми са *Диема +, Телевизия ММ, Ринг СВ* и др. Водещ е регионалният принцип – **107 телевизионни програми имат регионален и местен обхват, а 76 програми имат национален обхват**.

- **В телевизионната среда преобладават едни и същи формати**, което не осигурява разнообразие и специализираност на телевизионната комуникация.

5.5. Основни принципи и приоритети в процеса на лицензиране на нови програми за наземно телевизионно радиоразпръскване.

5.5.1. Основни принципи.

Предстоящото лицензиране на нови телевизионни програми с регионален обхват почива на следните основни принципи:

- *осъществяване на конституционното право на информация за всеки български гражданин;*
- *гарантиране на свободната инициатива на гражданите;*
- *предоставяне на равен достъп до разнообразни по вид и формати електронни медии;*
- *защита на регионалната телевизионна комуникация чрез откриване на процедури за конкурс при пряка инициатива;*
- *развитие на регионалните мрежи на БНТ при наличието на свободен честотен ресурс;*

5.5.2. Приоритети.

- **развитие на БНТ като обществен оператор**, което означава - оптимално развитие на Канал 1 по обхват и аудитория и максимално покритие на населените места в страната; по-нататъшно развитие на **сателитен канал "България"**, включително и обхвата за разпространение зад граница, развитие на регионалните телевизионни центрове - по обхват, аудитория и времетраене на техните програми.

- **лицензиране на регионални телевизионни оператори чрез конкурс в селищата, в които работят лица по §9а от ЗРТ**, при максимално съобразяване с планирания радиочестотен спектър, което да започне не по-късно от шест месеца след приемането на стратегията;

- **лицензиране на местни телевизионни програми при пряка инициатива на заинтересованите лица** и при наличие на свободен радиочестотен спектър, съгласно чл. 116 от ЗРТ;

- **лицензиране на местни телевизионни програми при пряка инициатива на СЕМ** и при наличие на свободен радиочестотен спектър, съгласно чл. 116 от ЗРТ;

- **разработване на национален план за цифрова наземна телевизия от смесен тип**, в съответствие с постигнатите резултати на радиотелекомуникационната конференция Женева-2006г.;

- **осигуряване на условия за достъп на БНТ до цифрово разпространение;**

- **преглед на състоянието на телевизионната дейност в национален мащаб в периода 2001 -2005г.,** съгласно т.6.2.5 от *Стратегията*;

Резултатите от този преглед трябва да се вземат предвид при предстоящото лицензиране на нови регионални и местни телевизионни програми, както и при бъдещите изменения и допълнения на ЗРТ във връзка с хармонизирането на българското медийно законодателство с общностното право на ЕС - след ревизията на *Европейската конвенция за трансгранична телевизия* и Директивата *Телевизия без граници*;

- **представителни социологически изследвания на поведението, нагласите и потребностите на аудиторията от нови телевизионни програми в национален мащаб и по региони,** осъществени от социологическите агенции BBSS Gallup/TNS и Market Test, които съдържат част от необходимите аргументи какви телевизионни формати аудиторията търси и предпочита, кои са реалните дефицити в областта на телевизионната дейност в национален мащаб и по региони, какви са нейните виждания относно развитието на телевизионната дейност в национален и регионален план;

БНТ. ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Приложение 1. – Списък на населените места в които няма покритие с програмата на БНТ „Канал 1”
2. Приложение 2. – Списък на населените места за които приоритетно е необходимо да се осигури покритие с програмата на БНТ „Канал 1”
3. Приложения 3 ÷ 6. Списък на населените места за които приоритетно е необходимо да се осигури покритие с регионална програма.